

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
MIASTA JÓZEFOWA
NA LATA 2009-2013**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA.....	6
1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE.....	7
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	9
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	27
2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA	28
2.2. DEMOGRAFIA.....	29
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	34
2.4. KWESTIA DZIECKA	46
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	51
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	57
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	62
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	66
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA	70
2.10. ANALIZA SWOT	79
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	86
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	91
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	95
3.1. MISJA.....	96
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERCYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	97
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	106
4. UWAGI KOŃCOWE.....	113

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Józefowie** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2009-2013 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty społeczno-prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę miasta, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jego mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych miasta, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

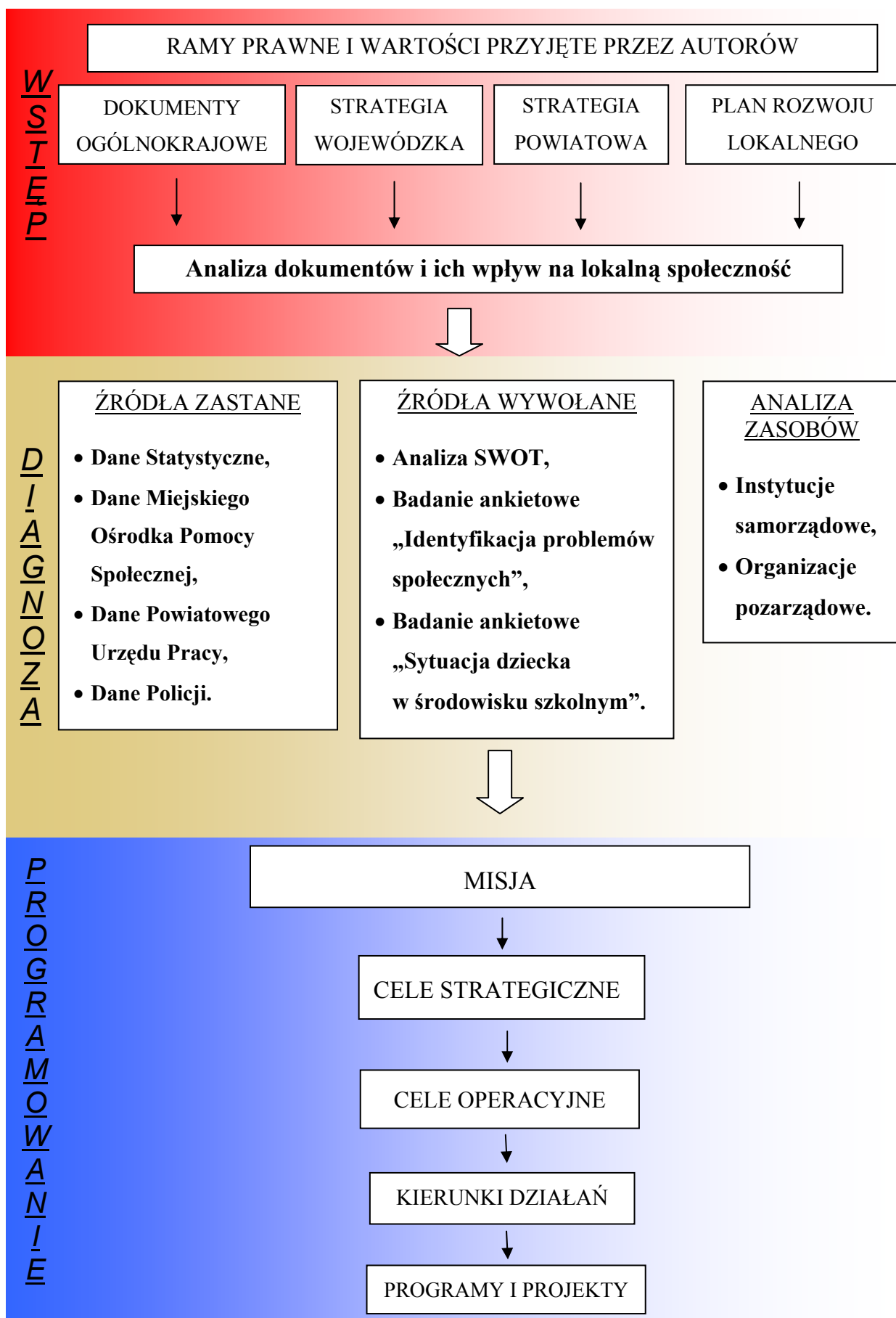
1. Marginalizacja i wykluczenie z perspektywy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie miasta;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu miejskiego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji. Część programowa dokumentu zawiera również projekty zaproponowane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji miasta działających w obszarze polityki społecznej.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2009-2013 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty społeczno-prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i miasta, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 192 poz. 1378 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem było wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to m.in.:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność

między zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych miasta nie jest jedynym dokumentem w obszarze polityki społecznej, którego skutki dotyczą jego mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa, powiatu czy miasta pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Józefowa na lata 2008-2013 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej

Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.2. KRAJOWY PROGRAM „ZABEZPIECZENIE SPOŁECZNE I INTEGRACJA SPOŁECZNA NA LATA 2008-2010”

Krajowy Program „Zabezpieczenie Społeczne i Integracja Społeczna na lata 2008-2010” jest dokumentem, który został przygotowany w związku z uczestnictwem Polski w otwartej metodzie koordynacji Unii Europejskiej w dziedzinie zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej. Jego celem jest poprawa efektywności otwartej metody koordynacji, która jest metodą wzajemnej pomocy, wzajemnego uczenia się

i wymiany informacji, oraz wzmocnienie interakcji pomiędzy otwartą metodą koordynacji w polityce społecznej a Strategią Lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dokument obejmuje trzy obszary działań: integrację społeczną, system emerytalny oraz opiekę zdrowotną i opiekę długoterminową, które zostały ujęte w trzech częściach składowych Programu, tj. w Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej, w Krajowej Strategii Emerytalnej oraz w Krajowym Planie na rzecz Opieki Zdrowotnej i Opieki Długoterminowej.

Cele przewodnie Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej zostały uzgodnione w konsultacjach z przedstawicielami władz samorządowych, partnerami społecznymi, środowiskiem naukowym oraz organizacjami pozarządowymi. Wzięto również pod uwagę rekomendacje Komisji Europejskiej sformułowane pod adresem Polski we Wspólnym Raporcie na rzecz Zabezpieczenia Społecznego i Integracji Społecznej z 2007 r. Priorytety i działania Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2008-2010 uwzględniają także spójność z założeniami Europejskiego Roku Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym (2010). Przyjęto, że dokument będzie realizowany w ramach trzech priorytetów tematycznych, w obrębie których wyznaczono następujące działania:

Priorytet 1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

1. Poprawa sytuacji dochodowej rodzin
2. Rozwój usług opiekuńczych nad dzieckiem
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wsparcie dla uczących się dzieci i młodzieży z ubogich rodzin

Priorytet 2. Integracja przez aktywizację

1. Rozwój ekonomii społecznej
2. Rozwój narzędzi i instrumentów na rzecz aktywnej integracji
3. Realizacja programów integracyjnych na rzecz osób niepełnosprawnych

Priorytet 3. Dostęp do wysokiej jakości usług społecznych

1. Poprawa jakości usług edukacyjnych
2. Rozwój budownictwa socjalnego
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych
4. Profilaktyka w zakresie przeciwdziałania narkomanii
5. Rozwój usług dla ludzi starszych

6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie
7. Rozwój nieodpłatnej pomocy prawnej

1.3.3. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej

w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągnąć będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie, aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.4. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta

w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego celem zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego celem zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;

- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego celem zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego celem zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.6. STRATEGIA WOJEWÓDZTWA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ DLA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2005-2013

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa mazowieckiego. „Strategia Wojewódzka w Zakresie Polityki Społecznej dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2013” pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym, takim jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych, ale również organizowanie wsparcia i pomocy osobom potrzebującym w miejscu ich zamieszkania przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Mazowsza.

Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej.

W toku prac nad strategią misję samorządu województwa mazowieckiego, realizowaną w ramach strategii wojewódzkiej polityki społecznej Mazowsza na lata 2005-2013, określono jako „osiągnięcie odczuwalnych społecznie, pozytywnych efektów w zakresie priorytetowych obszarów polityki społecznej, jakie stanowią: ubóstwo, uzależnienia, starość, bezrobocie, niepełnosprawność”. Dla każdego z pięciu wyodrębnionych obszarów sformułowano następujące cele strategiczne.

I. Ubóstwo

1. Podejmowanie selektywnych działań na rzecz osób i rodzin znajdujących się w stanie ubóstwa, ze szczególnym uwzględnieniem przedsięwzięć ograniczających skutki życia w biedzie
2. Tworzenie mechanizmów wychodzenia z bezdomności i zapobiegających przechodzeniu osób ubogich w stan bezdomności

II. Uzależnienia

1. Zahamowanie wzrostu spożycia alkoholu, promocja zdrowego stylu życia, rozwijanie postaw sprzyjających tym zachowaniom
2. Ograniczenie używania i dostępności do narkotyków i innych środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów

III. Starość

1. Podniesienie jakości życia osób starszych, zaspokajanie ich potrzeb poprzez spójne i skoordynowane działania podmiotów mających wpływ na realizację regionalnej polityki społecznej

IV. Bezrobocie

1. Rozwijanie aktywnej polityki rynku pracy w zakresie działań objętych pomocą społeczną, wspieranej przez realizację sektorowych i regionalnych programów

V. Niepełnosprawność

- Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu
- społeczno-gospodarczych województwa mazowieckiego

1.3.6. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE OTWOCKIM NA LATA 2007-2013

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki znalazły miejsce w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Otwockim na lata 2007-2013”. Strategię rozwiązywania problemów społecznych opracowano przyjmując za podstawę wynik debat strategicznych organizowanych Metodą Aktywnego Planowania Strategicznego, w których uczestniczyli pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Otwocku.

W trakcie prac nad Strategią dokonano m.in. analizy społecznej powiatu oraz analizy SWOT obszaru polityki społecznej w powiecie, które pozwoliły m.in. na identyfikację występujących problemów. Następnie wyznaczono misję polityki społecznej w powiecie otwockim: „Pomoc społeczna w powiecie otwockim to zintegrowany system wspierania dzieci, młodzieży, osób samotnych i niepełnosprawnych oraz rodzin znajdujących się czasowo lub na stałe w trudnej sytuacji materialnej lub obciążonych niekorzystnymi dla ich rozwoju zjawiskami socjologicznymi. System oparty na interdyscyplinarnej współpracy oficjalnych struktur samorządowych z organizacjami pozarządowymi o charakterze społecznym”. W dalszej kolejności wyznaczono poniżej wymienione priorytety, cele i kierunki działań.

PRIORYTET I

Podjąć działania w kierunku tworzenia sprawnie funkcjonującej profilaktyki w oparciu o dobrą infrastrukturę społeczną

Kierunki działań:

1. Ścisła i stała współpraca z Ośrodkami Adopcyjno-Opiekuńczymi
2. Środowiskowe programy pomocy dziecku i rodzinie
3. Oferta istniejących struktur pomocy społecznej dla osób z niepełnosprawnością

PRIORYTET II

Przeciwdziałać dalszej pauperyzacji i rozwarstwianiu społecznemu ludności lokalnej

Kierunki działań

1. Tworzenie nowych grup wsparcia dla wychodzenia z kryzysu

2. Tworzenie projektów integrujących i przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu
3. Promowanie indywidualnych sukcesów i wyzwalanie inicjatywy w poszukiwaniu pracy (szczególnie w przypadku wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych)

CEL PIERWSZORZĘDNY I

Przeciwdziałać szeregowi negatywnych zjawisk spowodowanych wysokim bezrobociem

Kierunki działań:

1. Obejmowanie zorganizowaną pomocą osób ubogich
2. Sprawne zorganizowanie systemu dożywiania dzieci i wsparcia finansowego w dalszej edukacji
3. Monitoring i niwelowanie patologii w rodzinie będącej bezpośrednią przyczyną utraty pracy

CEL PIERWSZORZĘDNY II

Tworzyć właściwą i o wysokim standardzie bazę dla realizacji zadań społecznych

Kierunki działań

1. Standaryzacja DPS-ów
2. Sieć Środowiskowych Domów Samopomocowych
3. Sieć zawodowych rodzin zastępczych
4. Utworzenie 2 Rodzinnych Domów Dziecka

CEL PIERWSZORZĘDNY III

Umożliwić szerszą współpracę w obszarze instytucji i organizacji pozarządowych

Kierunki działań:

1. Centrum Organizacji Pozarządowych. Powiatowe Centrum Kompetencji podmiotów pozarządowych
2. Tworzenie partnerstw pomiędzy sektorem publicznym a organizacjami pozarządowymi
3. Realizacja wspólnych projektów z udziałem funduszy pomocowych

CEL PIERWSZORZĘDNY IV

Stworzyć warunki do wykorzystania dostępnych środków Unii Europejskiej dla finansowania projektów wspierających rozwiązywanie problemów społecznych powiatu

Kierunki działań:

1. Tworzenie umów patronackich dla wspierania konkretnych projektów z zakresu problematyki społecznej
2. Tworzenie partnerstw z organizacjami pozarządowymi dla realizacji wspólnych zadań i projektów
3. Zakładanie fundacji z udziałem wielu partnerów dla realizacji długookresowych programów

CEL DRUGORZĘDNY I

Podjąć działania w kierunku usprawnienia i podwyższenia jakości usług dla niepełnosprawnych

Kierunki działań:

1. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej
2. Tworzenie mieszkań chronionych i Zakładów Aktywizacji Zawodowej (ZAZ)
3. Zwiększenie dostępności niepełnosprawnych do rehabilitacji i opieki medycznej

CEL DRUGORZĘDNY II

Podjąć działania w kierunku rozszerzenia oferty skierowanej do osób dotkniętych przemocą oraz innymi kryzysami

Kierunki działań:

1. Utworzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
2. Monitorowanie skali zjawiska przemocy w powiecie otwockim
3. Rozbudzanie świadomości społecznej na temat przemocy i jej ogólnospołecznych skutków

CEL DRUGORZĘDNY III

Stworzyć mechanizm dotacji z budżetu powiatu na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej realizowanych przez sektor publiczny i organizacje pozarządowe

Kierunki działań:

1. Tworzenie partnerstw publicznych instytucji pomocy społecznej i organizacji pozarządowych dla realizacji wspólnych projektów
2. Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych
3. Stworzenie czytelnego systemu dotacji z budżetu powiatu i gmin dla organizacji pozarządowych

CEL DRUGORZĘDNY IV

Przeciwdziałać zjawisku wyuczonej bezradności

Kierunków działań:

1. Tworzyć lokalne strategie rozwoju z udziałem mieszkańców
2. Inicjować powstawanie formalnych i nieformalnych Lokalnych Grup Działania (np. zadaniowe)
3. Kreować lokalnych liderów

CEL DRUGORZĘDNY V

Przeciwdziałać uzależnieniom

Kierunki działań:

1. Opracowanie diagnozy skali zjawiska uzależnień w powiecie
2. Działalność profilaktyczna – szeroko pojęta edukacja
3. Tworzenie miejsc ambulatoryjnych dla osób uzależnionych z możliwością prowadzenia terapii

CEL DRUGORZĘDNY VI

Zwiększyć środki w budżecie powiatu na działania psychoedukacyjne

Kierunki działań:

1. Finansowanie szkoleń specjalistycznych w oparciu o budżet powiatu i programy Europejskiego Funduszu Społecznego
2. System motywacji finansowej
3. Łatwość dostępu do informacji z zakresu pomocy społecznej (Powiatowy Portal Pomocy Społecznej)

CEL DRUGORZĘDNY VII

Podjąć działania w kierunku finansowania przedsięwzięć na rzecz wspierania dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym

Kierunki działań:

1. Objęcie dożywianiem wszystkich dzieci z rodzin potrzebujących
2. Monitoring potrzeb w oparciu o placówki pomocy społecznej oraz edukacyjne
3. Organizacja trwałego sponsoringu w porozumieniu z fundacjami

CEL DRUGORZĘDNY VIII

Podjąć działania na rzecz wzrostu świadomości społeczności lokalnej w zakresie istniejących i potencjalnych zagrożeń

Kierunki działań:

1. Monitoring i rozbudowa bazy informacyjnej na temat zagrożeń
2. Edukacja dorosłych poprzez lokalne media
3. Szkolenia pracowników samorządowych na temat istoty i rozwoju patologii

1.3.7. STRATEGIA ROZWOJU JÓZEFOWA

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością, co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw) konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanego dla rozwoju gminy działania.

W trakcie prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Józefowa przeprowadzono m.in. analizę realizacji celów strategicznych dotychczasowej strategii rozwoju oraz dokonano oceny mocnych i słabych stron rozwoju miasta. Następnie wyznaczono misję – „Zaspokajanie potrzeb wszystkich mieszkańców dla umożliwienia pełnego rozwoju jednostki” – oraz wytyczono odnoszące się m.in. do sfery społecznej – cele strategiczne i cele operacyjne:

1. Dbanie o rozwój miasta i szeroko pojętą ochronę obywateli:
 - 1.1. Dalsza rozbudowa technicznego potencjału infrastrukturalnego sprzyjająca szeroko rozumianym inwestycjom;
 - 1.2. Rozwój infrastruktury społecznej;
 - 1.3. Poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

2. Wielowymiarowa integracja i współpraca społeczna na płaszczyźnie mieszkańcy – samorząd, mieszkańcy – mieszkańcy, samorząd – inne samorządy:
 - 2.1. Rozszerzenie współpracy samorząd – mieszkańcy;
 - 2.2. Współpraca z ościennymi samorządami;
 - 2.3. Działania integrujące mieszkańców.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych miasta. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Gmina miejska Józefów, położona w środkowej części województwa mazowieckiego, jest jedną z ośmiu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu otwockiego (ryc. 1.). Zajmuje powierzchnię 23,92 km² i liczy 17.713 mieszkańców (stan na 31.12.2007 r.). Dzieli się na osiedla: Nowa Wieś, Świdry Małe, Dębinka, Górki, Jarosław Płd., Emilianów, Kolonia Błota, Michalin, Jarosław Płn. i Rycice. Gmina sąsiaduje na północy z Warszawą, od której centrum oddalona jest o ok. 23 km), zaś na południu z Otwockiem.

Rycina 1. Miasto Józefów na tle powiatu otwockiego.

Gmina miejska Józefów posiada duże walory przyrodnicze – leży w Dolinie Środkowej Wisły (w jej wschodniej części), przy ujściu rzeki Świder, na suchych, wydmych piaskach, wśród sosnowych lasów. W granicach administracyjnych miasta położona jest część Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz znajdują się trzy rezerwaty przyrody: Wyspy Świdzkie, Wyspy Zawadowskie oraz Świder. Łagodny nizinny klimat sprzyja wypoczynkowi na świeżym powietrzu. Na terenie Józefowa przebiegają również szlaki turystyczne – „Piaszczystą percią” oraz „Szlak nad brzegiem Wisły”.

Przez Józefów bieżą: droga wojewódzka Nr 801: Warszawa – Karczew – Wilga – Maciejowice – Dęblin – Puławy oraz droga wojewódzka Nr 721: Nadarzyn – Piaseczno – Wiązowna – Duchnów. Przez miasto przebiega również linia kolejowa Nr 7 Warszawa – Lublin – Dorohusk. Mieszkańcy mogą również korzystać z linii autobusowej ZTM Warszawa nr 702 prowadzącej z Warszawy do Otwocka.

W granicach miasta ani w jego bezpośrednim sąsiedztwie nie występują duże zakłady przemysłowe oraz inne uciążliwe obiekty. Z końcem 2007 roku na terenie Józefowa funkcjonowało 2.909 prywatnych podmiotów gospodarczych.

Sieć placówek oświatowych na terenie miasta tworzą: 6 przedszkoli (Miejskie Przedszkole Nr 1, Miejskie Przedszkole Nr 2, Niepubliczne Przedszkole „Mały świat”, Niepubliczne Przedszkole – Przedszkole Krasnoludków, Niepubliczne Przedszkole – Smart Kids, Niepubliczne Przedszkole – Przedszkole Szczęśliwych Dzieci), w których w roku szkolnym 2006/2007 sprawowano opiekę nad 394 dziećmi, 2 szkoły podstawowe (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Olofa Palmego i Szkoła Podstawowa nr 2 im. Romualda Traugutta), w których uczyło się łącznie 1.125 dzieci, 2 gimnazja (Gimnazjum Nr 1 oraz Katolickie Gimnazjum Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. św. Pawła z Tarsu), w których naukę pobierało 696 uczniów, oraz szkoła ponadgimnazjalna (Katolickie Liceum Ogólnokształcące Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. św. Pawła z Tarsu), do której uczęszczało 54 uczniów. W Józefowie funkcjonują także: Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej, Prywatna Szkoła Muzyczna I i II stopnia, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Jędrus”, Miejski Ośrodek Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna oraz Integracyjne Centrum Sportu i Rekreacji.

Mieszkańcy miasta mają zapewnioną opiekę zdrowotną w SPZOZ Przychodni Miejskiej w Józefowie oraz czterdziestu czterech gabinetach prywatnych.

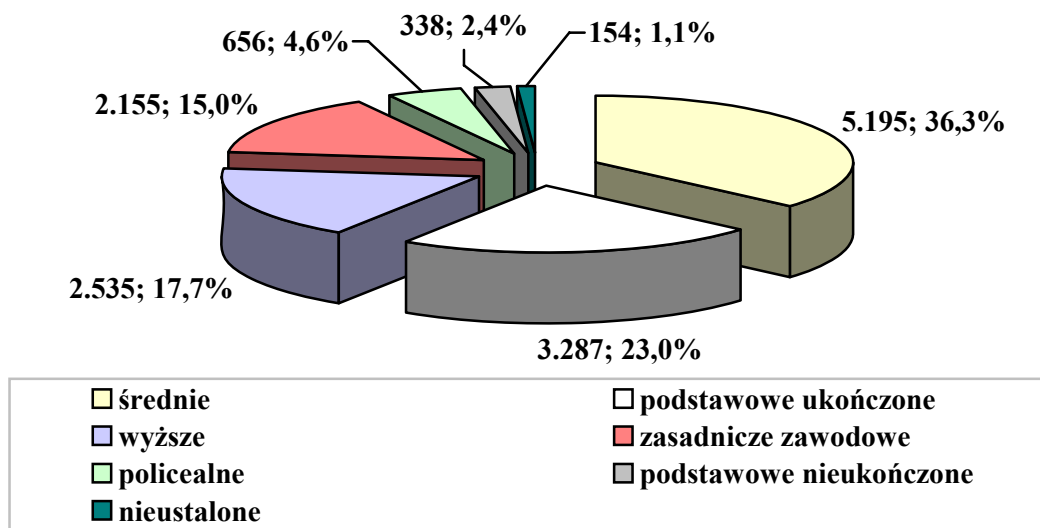
2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców miasta została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku oraz danych Urzędu Miasta Józefowa z lat 2005-2007. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na

najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2002 roku teren Józefowa zamieszkiwało 16.869 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (14.320 osób), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem średnim (5.195 osób) i podstawowym ukończonym (3.287 osób), a wykształceniem wyższym legitymowało się 2.535 mieszkańców. Strukturę wykształcenia ludności miasta Józefowa w wieku 13 lat i więcej w 2002 roku przedstawia poniższy wykres.

Ludność miasta w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

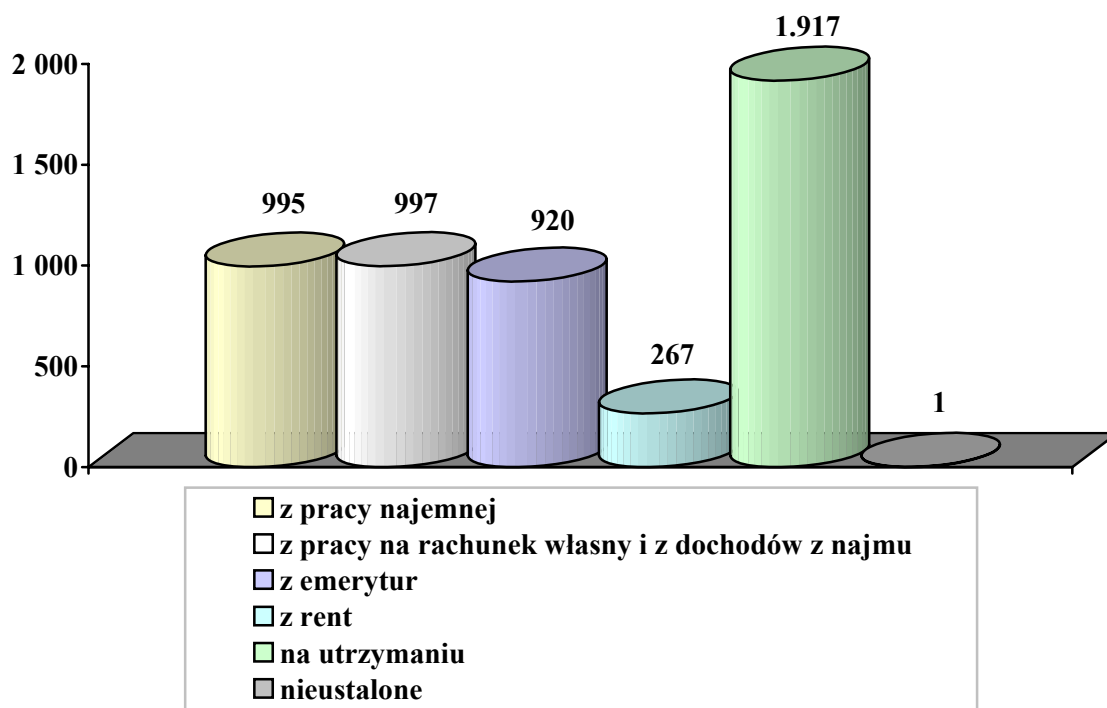

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływa na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Ludność miasta według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

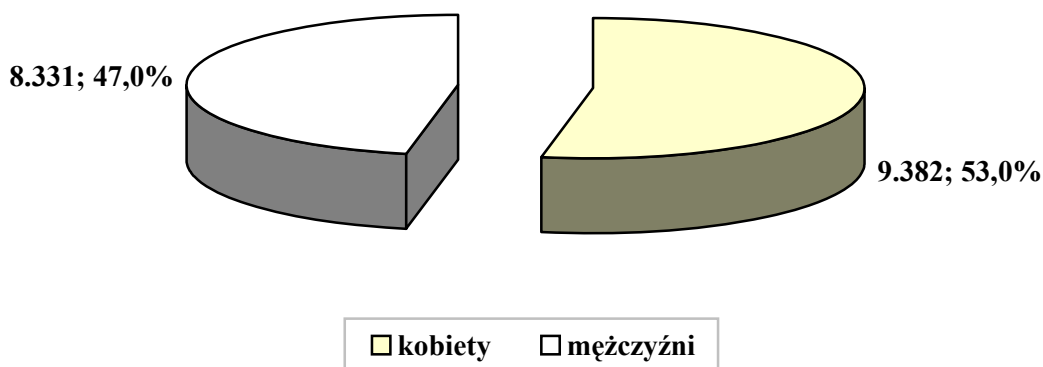

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 16.869 mieszkańców miasta 10.545 osób (62,5%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 6.499 osób utrzymywało się z pracy, w tym 4.947 osób z pracy najemnej i 1.552 osoby z pracy na rachunek własny i z dochodów z najmu (18 osób z pracy we własnym gospodarstwie rolnym). Z pozostałych źródeł utrzymania korzystało 4.046 osób, w tym 2.304 osoby otrzymywały emerytury, a 1.001 osób – renty. Na utrzymaniu pozostawały 6.242 osoby, a źródła utrzymania nie ustalono dla 82 osób.

Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja demograficzna miasta Józefowa ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

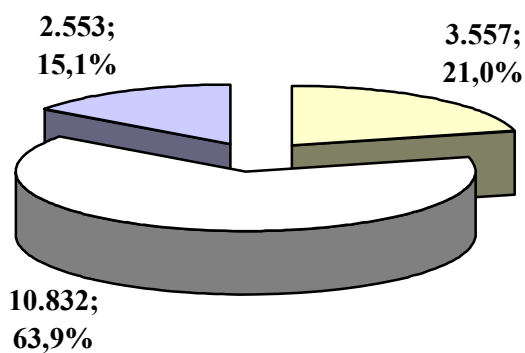
Ludność miasta według płci z końcem 2007 roku

Dane Urzędu Miasta w Józefowie.

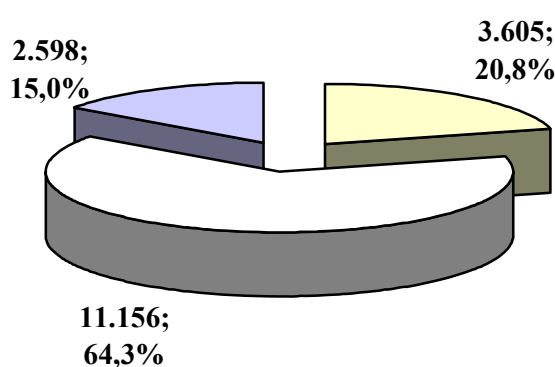
Według danych Urzędu Miasta Józefowa z 31.12.2007 roku teren miasta zamieszkiwało 17.713 osób, w tym 9.382 kobiety i 8.331 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadało 112 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 740 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców miasta z końcem 2005 roku

osoby w wieku przedprodukcyjnym
 osoby w wieku produkcyjnym
 osoby w wieku poprodukcyjnym

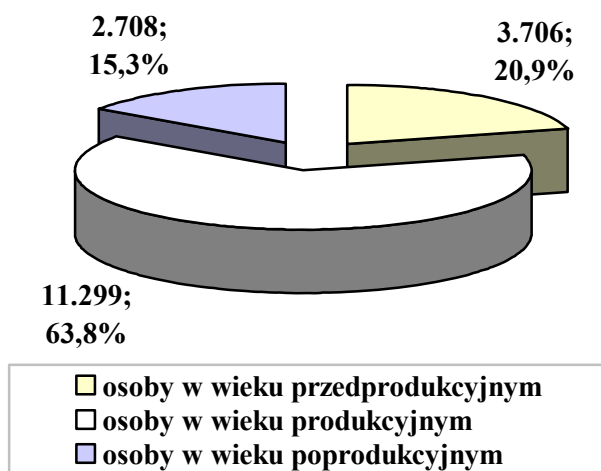
Struktura wiekowa mieszkańców miasta z końcem 2006 roku

osoby w wieku przedprodukcyjnym
 osoby w wieku produkcyjnym
 osoby w wieku poprodukcyjnym

Dane Urzędu Miasta Józefowa.

Struktura wiekowa mieszkańców miasta z końcem 2007 roku

Dane Urzędu Miasta Józefowa.

Na przestrzeni lat 2005-2007 struktura wiekowa mieszkańców miasta Józefowa ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny wzrost liczby osób zarówno w wieku przedprodukcyjnym, jak i produkcyjnym i poprodukcyjnym. Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa ludności miasta była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną miasta na najbliższe lata, należy jednak zwrócić uwagę na systematyczny wzrost udziału osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta. W niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób będących obecnie w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest to o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogóle populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55. roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu życia.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

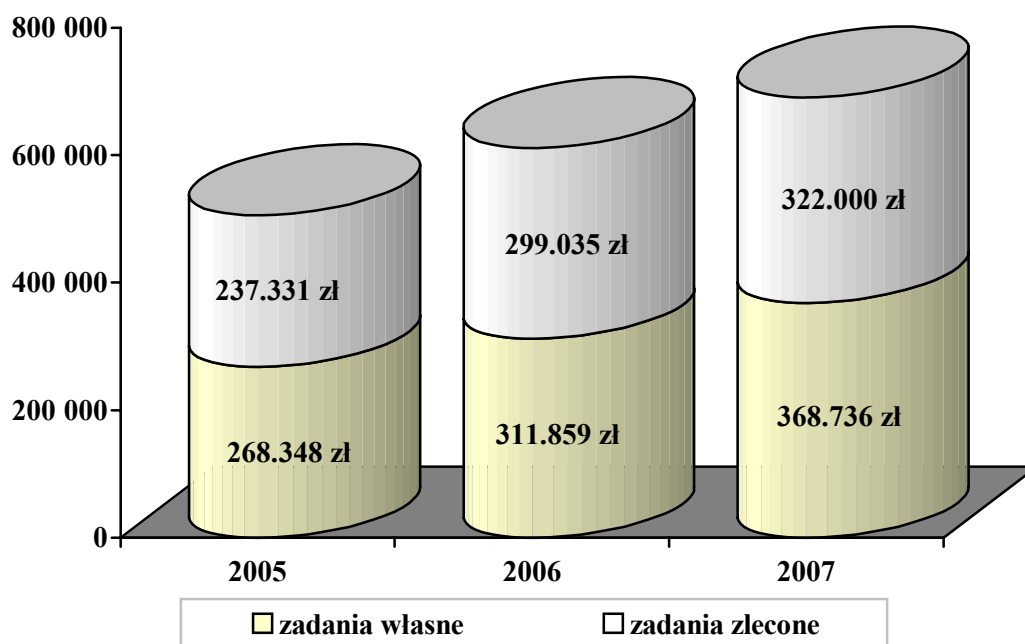
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Józefowa odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie na różne formy pomocy w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki MOPS-u na pomoc społeczną w latach 2005-2007

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

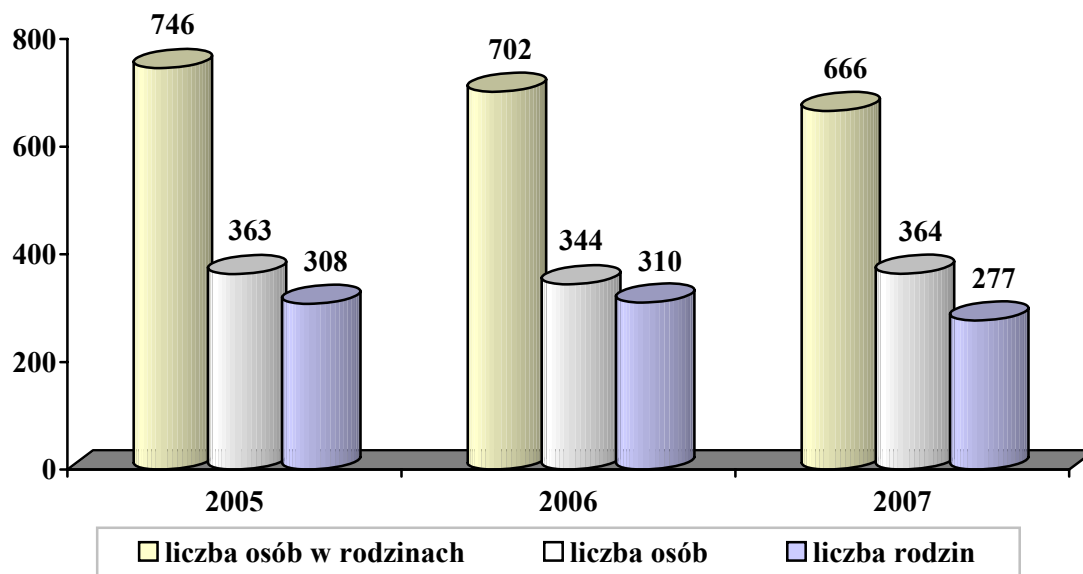
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych miasta i zadań zleconych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w mieście, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2005-2007 zwiększały się z roku na rok. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu wysokości środków na zadania zlecone miastu.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 505.679 zł, w 2006 roku – 610.894 zł, a w 2007 roku 690.736 zł.

Dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w mieście Józefowie w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Osoby objęte pomocą społeczną w mieście w latach 2005-2007

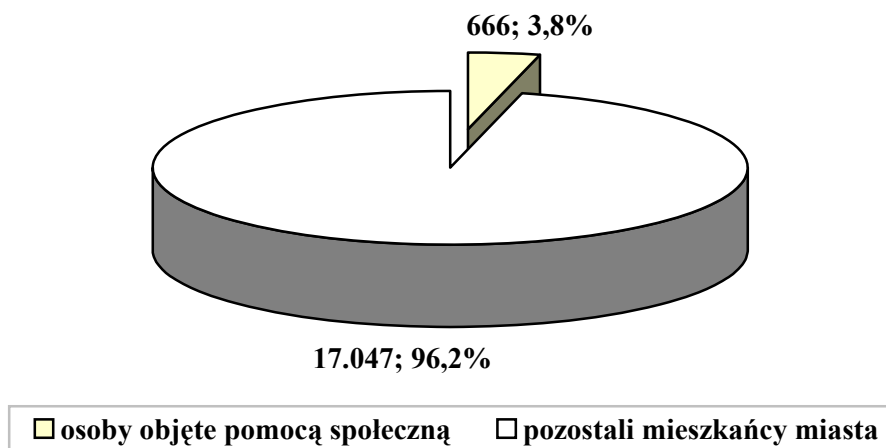
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

W latach 2005-2007 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w mieście Józefowie zmniejszała się z roku na rok. Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Na syndrom głębokiego ubóstwa w Polsce składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Należy podkreślić, iż wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców miasta Józefowa z końcem 2007 r.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność miasta w 2007 roku

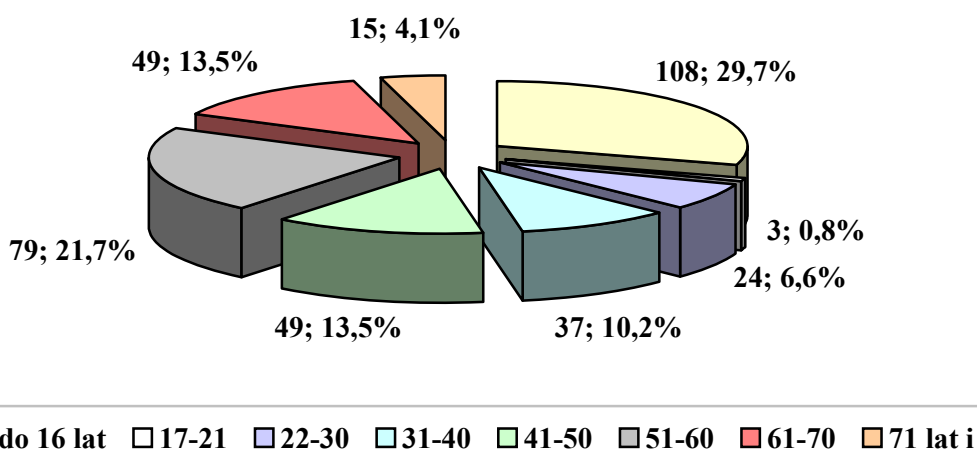

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Spośród 17.713 mieszkańców miasta, 666 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2007. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Strukturę demograficzną i zawodową odbiorców pomocy społecznej w 2007 roku przedstawiają poniższe wykresy.

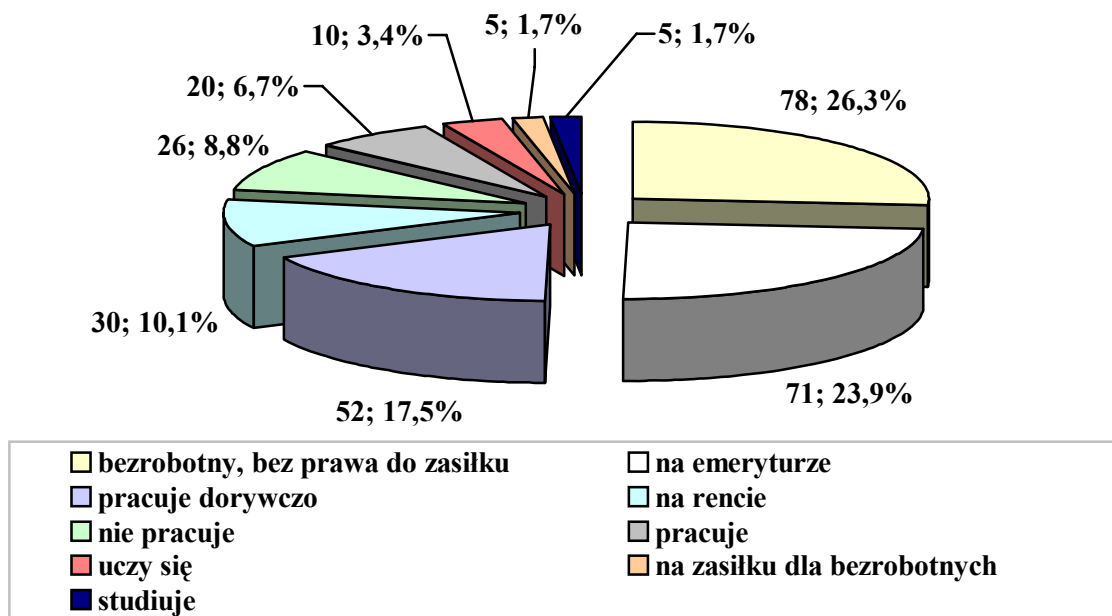
Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2007 roku (według decyzji administracyjnych)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2007 roku była podobna do struktury beneficjentów w roku poprzednim i nie odbiegała od struktury demograficznej całej lokalnej społeczności. Uwagę zwracała znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, co dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych wśród znacznej liczby rodzin. Niepokój budziła również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej powyżej 18 lat ze względu na aktywność zawodową w 2007 roku (według decyzji administracyjnych)

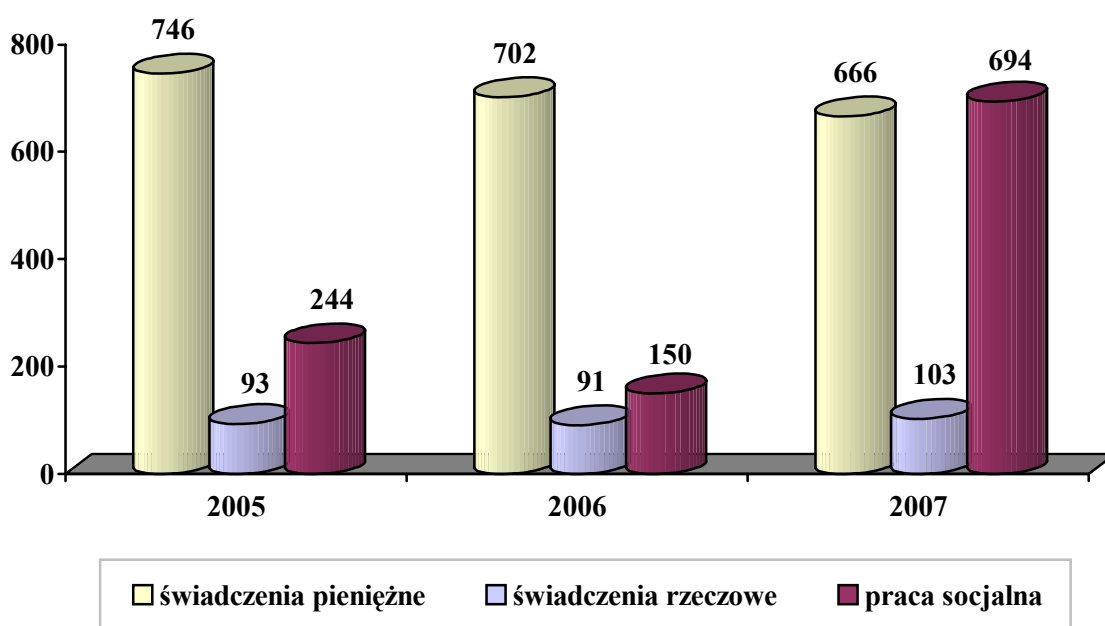
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Struktura demograficzna świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2007 roku nie odbiegała od struktury beneficjentów w roku poprzednim. Analizując ją, należy zauważyć, iż najliczniejsze grupy beneficjentów stanowiły osoby bezrobotne, niemające prawa do zasiłku oraz korzystające ze świadczeń emerytalnych. Kolejną grupę beneficjentów tworzyły osoby pracujące dorywczo. Trzecią grupę beneficjentów w roku 2007 stanowiły osoby korzystające ze świadczeń rentowych, niepracujące oraz posiadające zatrudnienie. Ich obecność wśród klientów systemu pomocy społecznej należy tłumaczyć uzyskiwaniem niskich dochodów uniemożliwiających utrzymanie

siebie i swoich rodzin. Następną grupę stanowiły osoby uczące się. Najmniej liczebne grupy tworzyły osoby pozostające bez pracy, a posiadające prawo do zasiłku dla bezrobotnych oraz studiujące.

Poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Rodzaje pomocy udzielanej przez MOPS w latach 2005-2007 (liczba osób)

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

W latach 2005-2007 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. W omawianym okresie liczba osób objętych tym rodzajem wsparcia systematycznie spadała. Analizując możliwości przyznawania przez ośrodek pomocy społecznej tych ostatnich, należy wskazać na podstawowe zasiłki, którymi obecnie są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.

W analizowanym okresie beneficjenci pomocy społecznej korzystali również ze świadczonej przez pracowników Ośrodka pracy socjalnej (opieka psychologiczna i porady). Należy zwrócić uwagę na znaczny wzrost liczby osób i rodzin korzystających z tego rodzaju wsparcia w 2007 roku. Liczba beneficjentów korzystających ze wsparcia rzeczowego utrzymywała się na minimalnym poziomie w ciągu trzech kolejnych lat.

Szczegółowe dane na temat liczby osób i rodzin, którym udzielono poszczególnych form wsparcia, przedstawia poniższa tabela.

Typ realizowanych przez MOPS świadczeń w latach 2005-2007

Typy świadczeń	2005		2006		2007	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	746	363	702	344	666	364
Rzeczowe	93	30	91	35	103	33
Praca socjalna	244	81	150	58	694	292

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję MOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Powody przyznawania pomocy społecznej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie w latach 2005-2007 przedstawia poniższa tabela.

Powody przyznawania pomocy społecznej prze MOPS w latach 2005-2007 (liczba osób w rodzinach)

Lp.	Rok 2005	Liczba osób w rodzinie
1.	bezrobocie	422
2.	ubóstwo	398
3.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	294
4.	potrzeba ochrony macierzyństwa	198
5.	długotrwała lub ciężka choroba	154
6.	niepełnosprawność	139
7.	alkoholizm	133
8.	przemoc w rodzinie	38
9.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15
10.	bezdomyłość	7
11.	brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	4
Rok 2006		
1.	bezrobocie	557
2.	ubóstwo	402
3.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	283
4.	niepełnosprawność	235
5.	długotrwała lub ciężka choroba	210
6.	potrzeba ochrony macierzyństwa	201
7.	alkoholizm	136
8.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7
9.	brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze	4
10.	bezdomyłość	1
11.	sieroctwo	1
Rok 2007		
1.	bezrobocie	484
2.	ubóstwo	294
3.	długotrwała lub ciężka choroba	225
4.	niepełnosprawność	197
5.	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	131
6.	alkoholizm	120
7.	potrzeba ochrony macierzyństwa	66
8.	przemoc w rodzinie	15
9.	bezdomyłość	13
10.	zdarzenie losowe	8
11.	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5
12.	sytuacja kryzysowa	1

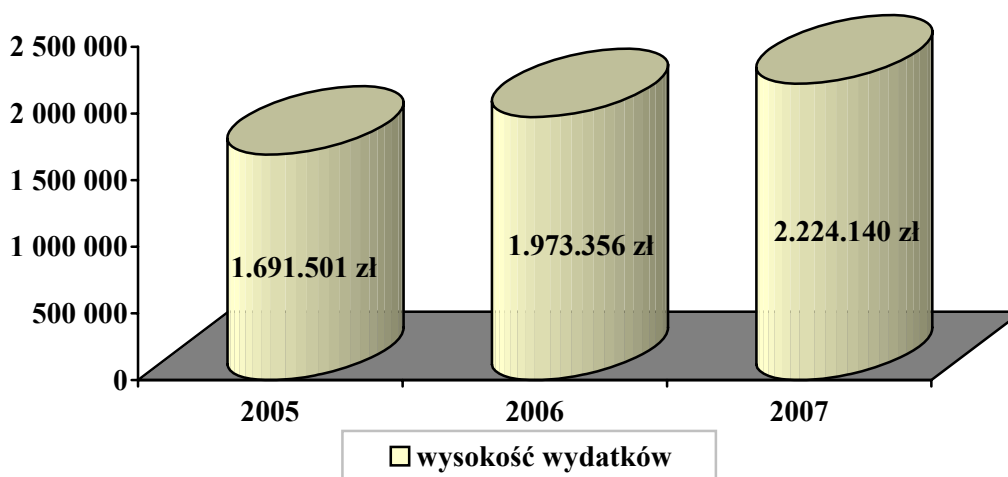
Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w mieście Józefowie w latach 2005-2007 były: bezrobocie i ubóstwo, a także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Podsumowując to zestawienie, warto zwrócić uwagę na dwie kwestie. Pierwsza z nich dotyczy większej w 2007 roku, w porównaniu z rokiem 2006, liczby beneficjentów ubiegających się o wsparcie z systemu pomocy społecznej z takich przyczyn jak długotrwała i ciężka choroba oraz bezdomność. Druga natomiast odnosi się do mniejszej liczby klientów, którym udzielono pomocy z powodu: bezrobocia, ubóstwa, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, występowania w ich rodzinach problemu alkoholowego, potrzeby ochrony macierzyństwa oraz trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego. Ponadto w 2007 r. pomocy udzielono z powodu przemocy w rodzinie, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Zgodnie z ustawą świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych przez Urząd Miasta Józefowa na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki Urzędu Miasta na świadczenia rodzinne w latach 2005-2007

Dane Urzędu Miasta Józefowa.

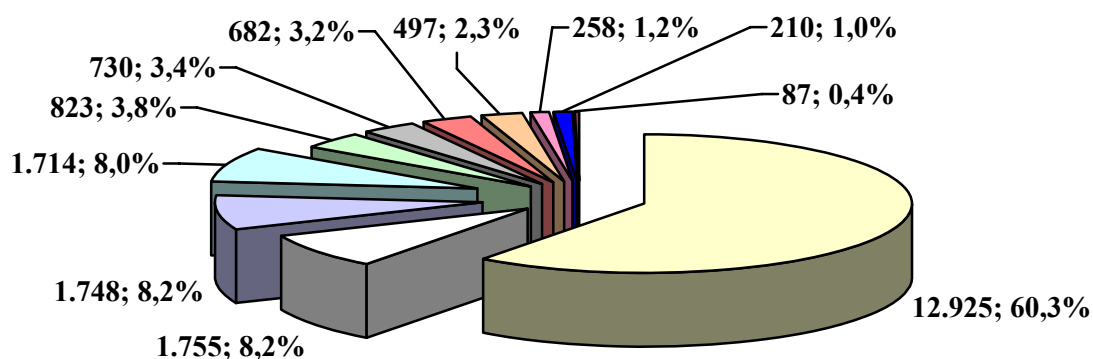
Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Urząd Miasta Józefowa na realizację świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2005-2007, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok.

Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 1.691.501 zł, w 2006 roku – 1.973.356 zł, a w 2007 roku – 2.224.140 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez Urząd Miasta Józefowa w 2007 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez Urząd Miasta w 2007 roku

- zasiłek rodzinny
- dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- zasiłek pielęgnacyjny
- dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- świadczenie pielęgnacyjne
- dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Urzędu Miasta Józefowa.

W 2007 roku Urząd Miasta Józefowa przyznał:

- 12.925 zasiłków rodzinnych dla 708 osób,
- 1.755 dodatków do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 127 osób,
- 1.748 dodatków do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 200 osób,
- 1.714 zasiłków pielęgnacyjnych dla 145 osób,
- 823 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 67 osób,
- 730 dodatków do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 730 osób,
- 682 dodatki do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 89 osób,
- 497 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 58 osób,
- 258 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 245 osób,
- 210 świadczeń pielęgnacyjnych dla 25 osób,
- 87 dodatków do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 87 osób.

W 2007 roku Urząd Miasta Józefowa opłacił również odpowiednio 207 i 120 składek na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne na łączną kwotę 31.667 zł.

Zaliczka alimentacyjna była świadczeniem realizowanym do 30.09.2008 r. na mocy ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.). Świadczenie to było wypłacane dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Urząd Miasta Józefowa w latach 2005-2007 oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Zaliczki alimentacyjne przyznane przez Urząd Miasta w latach 2005-2007

2005			2006			2007		
Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek	Liczba osób	Liczba przyznanych zaliczek	Wartość przyznanych zaliczek
101	388	95.660 zł	136	1.416	340.953 zł	124	1.281	305.620 zł

Dane Urzędu Miasta Józefowa.

Liczba zaliczek alimentacyjnych wypłaconych przez Urząd Miasta Józefowa w 2006 roku znacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, natomiast w 2007 roku nieznacznie spadła. W kolejnych latach Urząd Miasta przyznał następującą liczbę zaliczek: w 2005 roku – 388 (dla 101 osób na łączną kwotę 95.660 zł), w 2006 r. – 1.416 (dla 136 osób na łączną kwotę 340.953 zł), a w 2007 r. – 1.281 (dla 124 osób na łączną kwotę 305.620 zł).

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez miasto, a realizowaną przez MOPS na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń przyznawanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie w latach 2005-2007 oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez MOPS w latach 2005-2007

2005			2006			2007		
Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków	Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków	Liczba osób	Liczba przyznanych dodatków	Wartość wypłaconych dodatków
370	4.029	362.651 zł	365	3.806	380.969 zł	296	3.447	338.085,37 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Józefowie.

Liczba dodatków mieszkaniowych przyznanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie w latach 2005-2007 systematycznie spadała. W kolejnych latach MOPS przyznał następującą liczbę dodatków mieszkaniowych: w 2005 roku – 4.029 (dla

370 osób na łączną kwotę 362.651 zł), w 2006 r. – 3.806 (dla 365 osób na łączną kwotę 380.969 zł), a w 2007 r. – 3.447 (dla 296 osób na łączną kwotę 338.085,37 zł).

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu miejskiego, tym niemniej to pracownicy MOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W 2005 i 2006 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie skierował do Domu Pomocy Społecznej po 2 osoby, a w 2007 roku – 1 osobę.

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,

- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół miasta ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o działaniach opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono cztery ankiety – dwie ze szkół podstawowych, jedną z gimnazjum i jedną z Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii „Jędrus” w Józefowie. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

Poniższe – tabela i wykres – zawierają informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

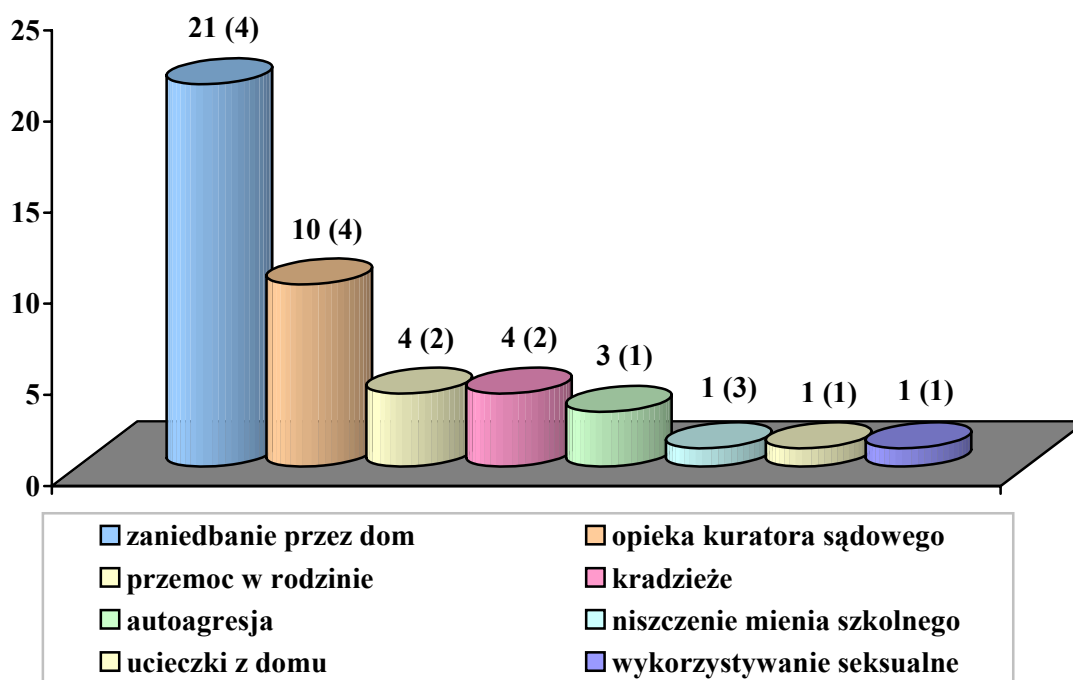
Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu miasta

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	2		1
2	Narkotyzowanie się			3
3	Palenie papierosów	3		1
4	Uciezki z domu	1	1	1
5	Kradzieże	2	4	

6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2		1
7	Autoagresja	1	3	2
8	Przestępczość ujawniona			2
9	Niszczenie mienia szkolnego	3	1	
10	Udział w grupach negatywnych	1		1
11	Opieka kuratora sądowego	4	10	
12	Przemoc w rodzinie	2	4	1
13	Zaniedbanie przez dom	4	21	
14	Wykorzystywanie seksualne	1	1	2

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu miasta (liczba ujawnionych przypadków oraz liczba szkół, w których stwierdzono dany problem)

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli: zaniedbanie przez dom, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego, przemoc w rodzinie, kradzieże, autoagresję, niszczenie mienia szkolnego, ucieczki z domu oraz wykorzystywanie seksualne (za podstawowe kryterium klasyfikacji cech patologicznych przyjęto liczbę szkół, w których stwierdzono dany problem).

Zasoby i oferta szkolna

Wszystkie ankietowane placówki zapewniają dostęp do sieci Internet, umożliwiając korzystanie z sali gimnastycznej oraz prowadzą dożywianie uczniów (w trzech z nich zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe). W Szkole Podstawowej Nr 2 funkcjonuje klasa integracyjna. Wszystkie placówki zatrudniają pedagoga i psychologa, a trzy pielęgniarkę i logopedę. We wszystkich placówkach oferowane są zajęcia dodatkowe (m.in. koła przedmiotowe, różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia rekreacyjno-sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (4placówki), korekcyjno-kompensacyjne (3), logopedyczne (3), socjoterapeutyczne (1), psychoterapeutyczne (2), gimnastyka korekcyjna (1) oraz zajęcia w ramach projektów realizowanych w szkole (1).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na zjawisko ubożenia rodzin i związany z nim problem bezrobocia, bezradność społeczną, dysfunkcje występujące w domu (odnoszące się do uzależnień rodziców, niewydolności opiekuńczo-wychowawczej objawiającej się m.in. niewystarczającą opieką rodziców nad dziećmi z powodu rozpadu rodziny bądź zapracowania).

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na potrzebę prowadzenia przez przedstawicieli placówek specjalistycznych zajęć psychoedukacyjnych skierowanych do uczniów i rodziców, jak również wzmacniania umiejętności wychowawczych i interpersonalnych

nauczycieli. Ankietowani zwrócili także uwagę na konieczność zintensyfikowania programów profilaktycznych w obszarze uzależnień oraz agresji i przemocy. Postulowali też potrzebę organizowania spotkań grupy terapeutycznej rodziców, prowadzenia rozmów indywidualnych, a także stworzenia grup socjoterapeutycznych dla dzieci nadpobudliwych i agresywnych. Ponadto badani sugerowali konieczność współpracy z innymi instytucjami oraz potrzebę udzielania wsparcia finansowego rodzinom ubogim (np. zapomogi, stypendia, dożywianie).

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim zintensyfikować badania ankietowe i sondażowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów oraz zdiagnozowania aktualnych problemów, zagrożeń i potrzeb (m.in. w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinach, używek stosowanych wśród młodzieży i dzieci oraz sytuacji materialno-bytowej rodzin).

Bezpieczeństwo w mieście

Według ankietowanych na terenie miasta są rejony wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono w Józefowie: stary dom przy ul. Błękitnej, lasek przy „Jędrusiu” oraz osiedle domków i mieszkań kwaterunkowych przy ul. Wiązowskiej.

Możliwości przyczynienia się przez szkoły do poprawy sytuacji dziecka

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali m.in. na: konieczność realizowania programu przeciwdziałania przemocy, organizowania zajęć profilaktycznych i wychowawczych, a także wskazywania osób potrzebujących specjalistycznej opieki oraz prowadzenia dożywiania. Jednocześnie badani zwracali uwagę na potrzebę przeprowadzania szkoleń dla rodziców na terenie szkoły oraz wspierania ich w procesie wychowawczym.

Według ankietowanych m.in. przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarcza również działająca na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Dane tej instytucji dotyczą takich kwestii, jak liczba osób objętych wsparciem i formy udzielanej pomocy.

W 2007 roku pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Otwocku zdiagnozowali 80 dzieci i młodzieży z terenu miasta Józefowa i wydali następujące dokumenty:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia w klasie integracyjnej – 6osób,
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych – 2 osoby,
- orzeczenia do kształcenia w szkole dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim – 2 osoby,
- orzeczenie do Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym – 8 osób,
- opinie w sprawie wczesnego wspomaganie rozwoju – 3 osoby,
- orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego – 10 osób,
- opinie o dostosowywaniu wymagań edukacyjnych, w tym w związku ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (dysleksja rozwojowa) – 38 osób,
- opinie o objęciu pomocą pedagogiczną w szkole – 11 osób.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost liczby zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

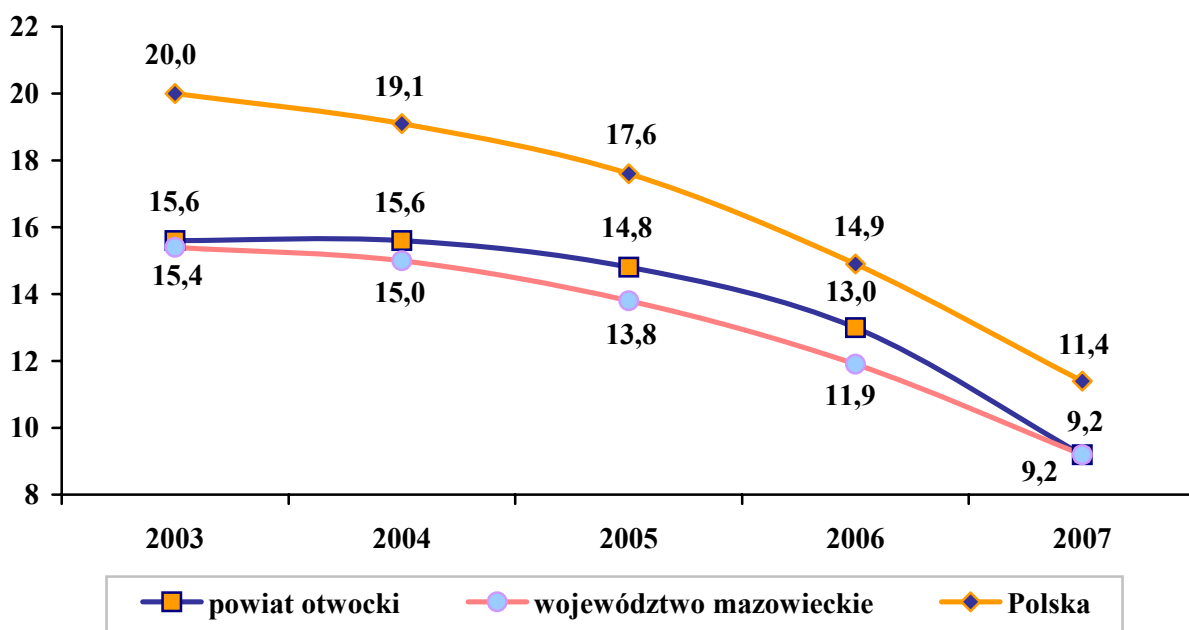
Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która

pozwała na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie otwockim, województwie mazowieckim i kraju w latach 2003-2007.

Stopa bezrobocia w powiecie otwockim, województwie mazowieckim i kraju w latach 2003-2007

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

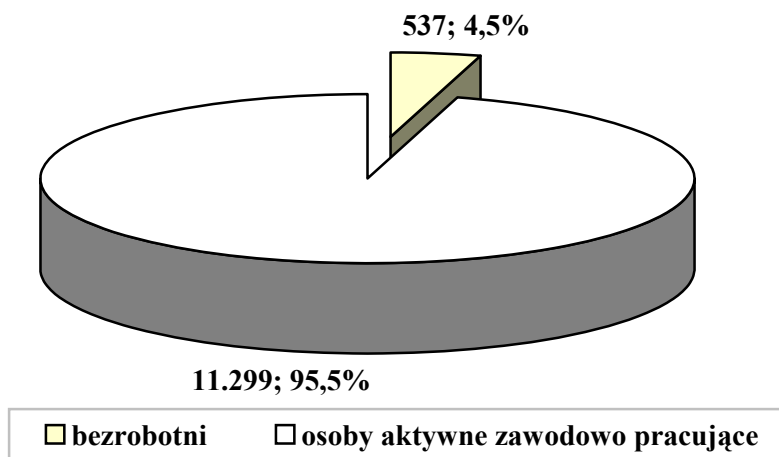
Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy

stwierdzić, iż w latach 2003-2006 powiat otwocki charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa mazowieckiego, stopą bezrobocia; w 2007 r. stopa bezrobocia była taka sama jak w województwie. W analizowanym okresie stopa bezrobocia w powiecie była niższa od krajowej. Generalnie w skali całego kraju – z uwagi na poprawę kondycji gospodarki – mamy do czynienia z powolnym zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku na dzień 31 grudnia 2007 roku w mieście Józefowie pozostawało zarejestrowanych 537 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 53,4% ogółu bezrobotnych w mieście. Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Udział bezrobotnych z terenu miasta w ogóle osób będących z końcem 2007 roku w wieku produkcyjnym przedstawia poniższy wykres.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w mieście z końcem 2007 roku

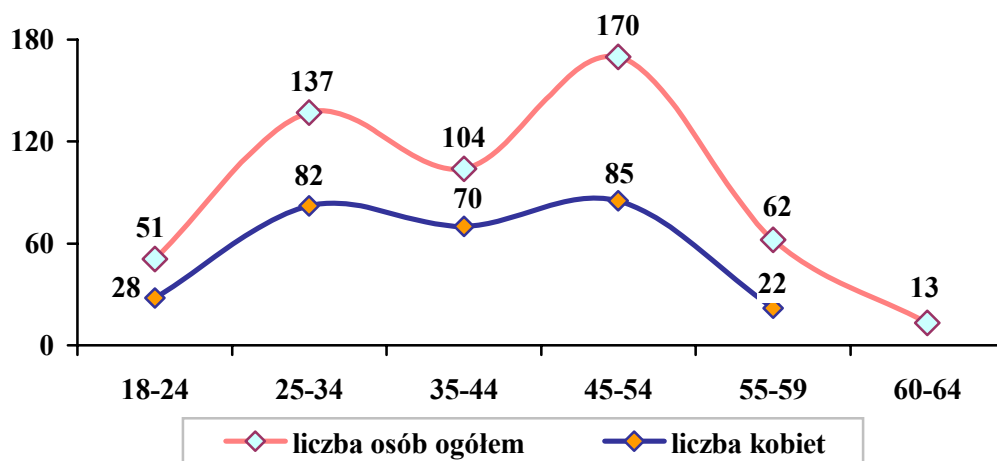

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku.

Spośród 11.299 osób z terenu miasta Józefowa będących w wieku produkcyjnym z końcem 2007 roku 537 osób (4,5%) pozostawało bez zatrudnienia.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w mieście niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

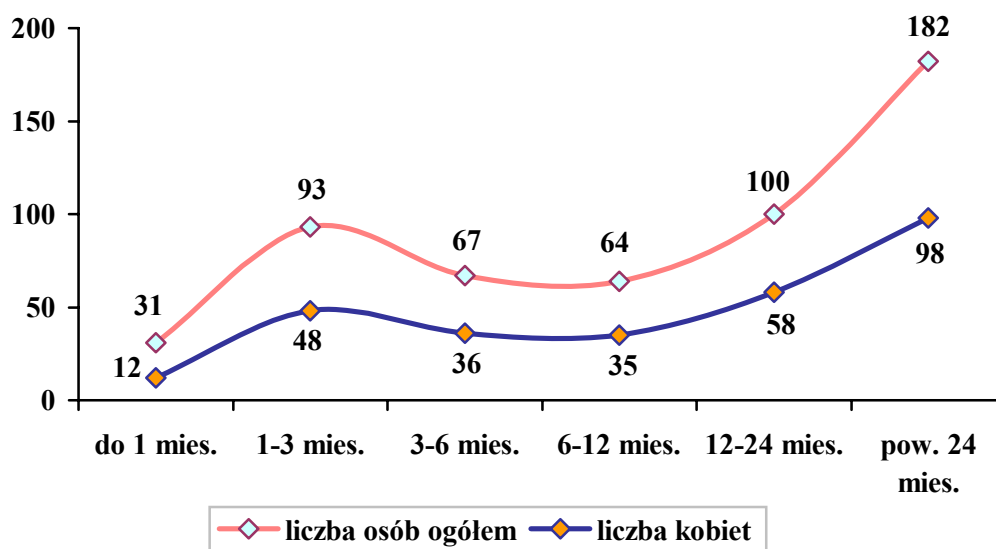
Bezrobotni z terenu miasta według wieku z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku.

Z końcem 2007 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było osób, które przekroczyły 45. rok życia. Osobom pozostającym jeszcze w wieku produkcyjnym, ale już niemobilnym, zdecydowanie trudniej znaleźć pracę i zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe. Niepokój budziła również liczna grupa ludzi młodych powyżej 25. roku życia, często posiadających niewielkie doświadczenia zawodowe. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziałach wiekowych 35-44 lata (67,3%) i 25-34 lata (59,9%).

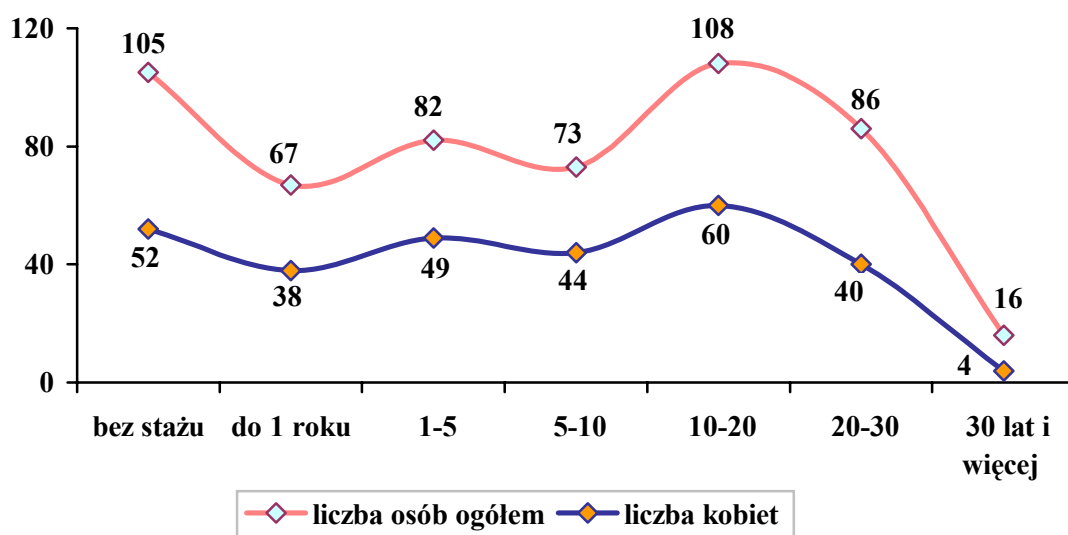
Bezrobotni z terenu miasta według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym wykresie. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2007 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w mieście, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

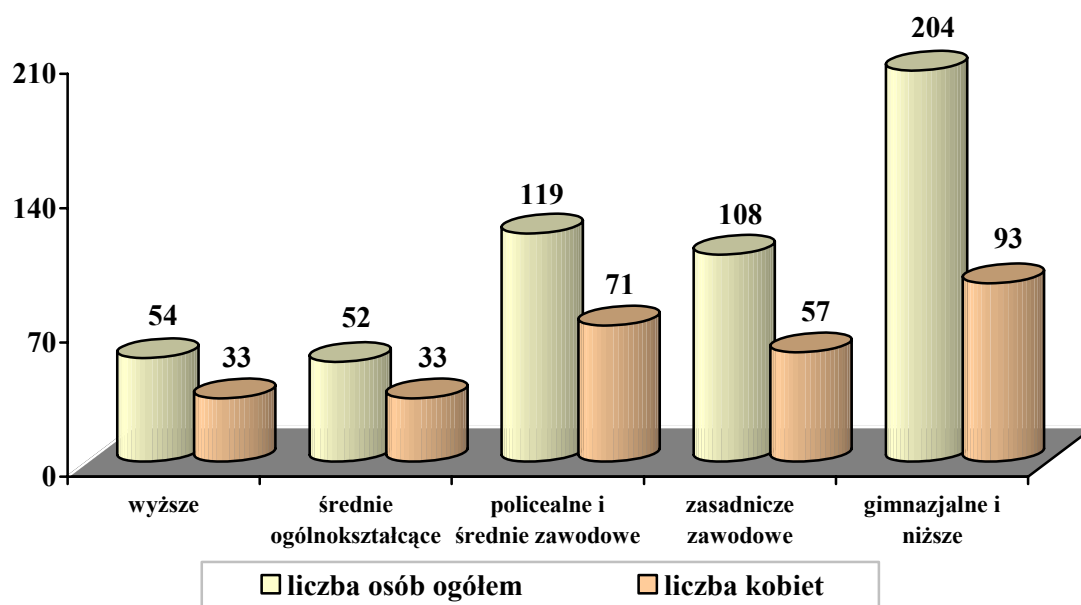
Bezrobotni z terenu miasta według stażu pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2007 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w mieście stanowiły osoby ze stażem od 10 do 20 lat oraz bez stażu pracy. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na osoby z ponad 10-letnim stażem pracy, którym należy zapewnić możliwość przekwalifikowania się, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy, a także na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych.

Bezrobotni z terenu miasta według wykształcenia z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku.

Z końcem 2007 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem średnim i wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz policealnym i średnim zawodowym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcenie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych ustalonych dla populacji m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny. Spośród 277 rodzin objętych pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy

Spółecznej w Józefowie w 2007 roku, 53 rodziny liczące 120 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. Nie było uwidocznione używanie narkotyków. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność miasta, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywa w tym procesie uchwalany corocznie przez Radę Miasta program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii. Do jego głównych zadań należy:

1. Zapewnienie pomocy terapeutyczno-rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, polegającej w szczególności na:
 - zwiększeniu dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
 - rozwijaniu programów korekcyjno-interwencyjnych dla osób uzależnionych;
2. Zapewnienie pomocy rodzinom, w których występują problemy uzależnień, polegającej w szczególności na zwiększaniu dostępności pomocy psychologicznej i prawnej, a zwłaszcza ochrony przed przemocą w rodzinie;
3. Zwiększenie efektywności działań w zakresie profilaktyki w środowisku lokalnym przez:
 - doskonalenie różnych grup zawodowych (nauczycieli, pracowników świetlic socjoterapeutycznych) realizujących programy profilaktyki uzależnień kierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych,
 - prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej dla dzieci i młodzieży,
 - podnoszenie poziomu wiedzy społeczności lokalnej w zakresie wpływu napojów alkoholowych i narkotyków na zdrowie człowieka;
4. Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie prawa i odpowiedzialności karnej wynikających z przepisów określonych w art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 29.10.2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii dotyczącego wprowadzenia do obrotu środków odurzających oraz art. 13¹ i 15 ustawy z dnia 26.10.1982 r. o wychowaniu

w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi dotyczących reklamy i sprzedaży alkoholu nieletnim;

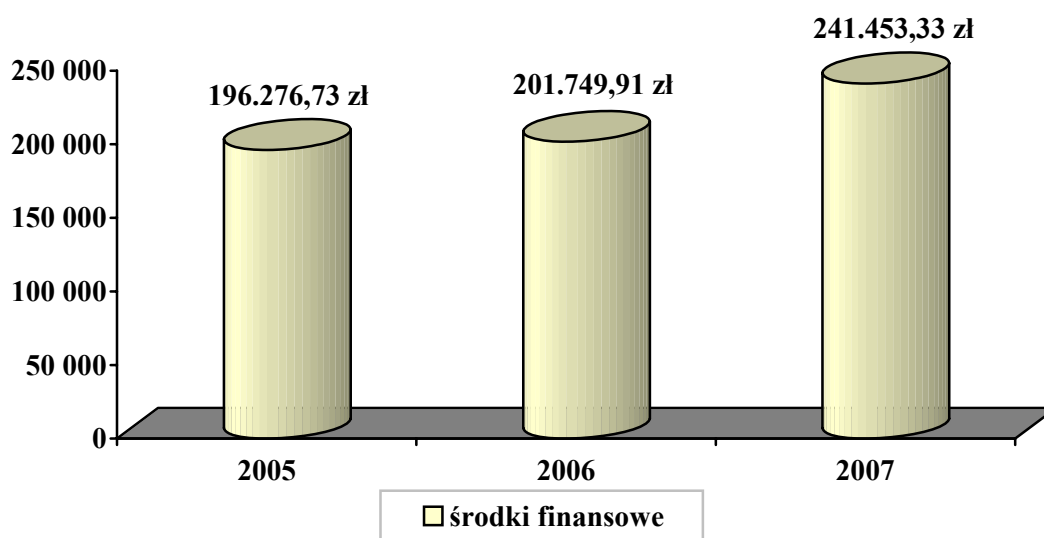
5. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii polegające w szczególności na:

- współpracy z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych wynikających z Programu,
- współpracy z instytucjami i osobami fizycznymi służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

Istotne są także podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Józefowie w ramach przysługujących jej uprawnień działania. W 2007 roku członkowie Komisji rozpatrzyli 30 wniosków dotyczących skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; z czego w przypadku 4 osób wystąpili do sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie. W analizowanym roku członkowie MKRPA dokonali również 27 kontroli punktów sprzedających napoje alkoholowe.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w mieście Józefowie w latach 2005-2007.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w mieście w latach 2005-2007

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Józefowie.

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w mieście Józefowie w latach 2005-2007 systematycznie rosła. W 2005 roku wyniosła 196.276,73 zł, w roku następnym wzrosła do 201.749,91 zł, a w 2007 r. osiągnęła poziom 241.453,33 zł.

W maju i w czerwcu 2008 r., na zlecenie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Józefowie, zespół pracowników i studentów Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego przeprowadził badanie dotyczące tych problemów społecznych występujących na terenie miasta, które łączą się z używaniem substancji psychoaktywnych oraz z zachowaniami agresywnymi. Szczególnym przedmiotem diagnozy było występowanie wskazanych zjawisk wśród dzieci i młodzieży.

Jak wynika z opracowanego dokumentu „Problemy społeczne Józefowa. Elementy diagnozy” z 2008 r. (na który złożyły się wywiady indywidualne, wywiady grupowe oraz warsztaty), Józefów jawi się jako miasto spokojne i bezpieczne, zwłaszcza w porównaniu z Warszawą czy Otwockiem. Pijaństwo ma przede wszystkim charakter bezproblemowy. Niektóre grupki dorosłych i młodzieży popijają alkohol, niemniej nie wymaga to zbyt daleko idących reakcji (jak podkreślali rozmówcy, każdemu wolno się napić i nie oznacza to jeszcze jakichkolwiek większych kłopotów). Obecne działania policji i straży miejskiej zdają się wystarczać – wspomnianymi grupami można łatwo zarządzać. Policja dba o to, aby owo bezproblemowe picie nie pociągało za sobą poważniejszych konsekwencji. Problem narkomanii ma charakter incydentalny i trudno w zasadzie o jakiegokolwiek generalizację. Rozmówcy utożsamiają ten problem głównie z młodzieżą, choć nie ma żadnych dowodów na to, że po substancje psychoaktywne nie sięgają również osoby dorosłe. Narkomania traktowana jest jako zjawisko jednorodne; rozmówcy, niestety, nie do końca zdają sobie sprawę z ogromnej jego wielowymiarowości i wielopostaciowości.

Mieszkańcy Józefowa nie dopuszczają się raczej przemocy fizycznej w miejscach publicznych; jeśli już, to w rozmaitych bójkach biorą udział przyjezdni z Warszawy, Otwocka czy Wawra. Przemoc w Józefowie ograniczona jest głównie do przemocy domowej. Dochodzi do niej w niektórych (można domniemywać, że nielicznych) rodzinach ubogich, często idzie w parze z alkoholem. Przybiera rozmaite formy; nie jest to tylko przemoc fizyczna, ale również psychiczna czy seksualna. Konflikty domowe

zdarzają się, rzecz jasna, we wszystkich rodzinach; czasem wymagają one interwencji policji, niemniej ostrożnie można powiedzieć, że w konfliktach tych występuje raczej przemoc psychiczna. Przemoc fizyczna, o ile jest obecna, nie jest zgłaszana policji. O ile policja i straż miejska radzą sobie z doraźnym zapobieganiem pijaństwu w miejscach publicznych, o tyle problem przemocy jest słabo rozwiązywany. W Józefowie brakuje instytucji i organizacji mogących zajmować się tym w sposób bardziej wyspecjalizowany i całościowy. Według autorów opracowania, jednym z podstawowych deficytów zinstytucjonalizowanych działań wobec problemów społecznych, szczególnie tych związanych z uzależnieniami, jest brak koordynacji; uwaga dotyczy przede wszystkim pracy instytucji reprezentowanych w Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i brakiem konsensusu co do natury i dolegliwości problemów alkoholowych na terenie miasta. Należałoby przede wszystkim usprawnić przepływ wiedzy i doświadczeń. Obecnie współpraca polega głównie na wzajemnym świadczeniu sobie usług, nie przekazuje się natomiast informacji, co uniemożliwia całościowe rozwiązywanie niektórych problemów. Należy także w większym zakresie nawiązywać formalną i nieformalną współpracę z organizacjami i instytucjami działającymi w ww. obszarach z Warszawy i innych podwarszawskich miejscowości. Józefów nie wykorzystuje w pełni atutów związanych ze swym położeniem – nie podejmuje się w dostatecznym stopniu współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi w Otwocku czy Warszawie. Miejscowości te dysponują wieloma zasobami (ludzie, wiedza, organizacje), z których Józefów nie korzysta.

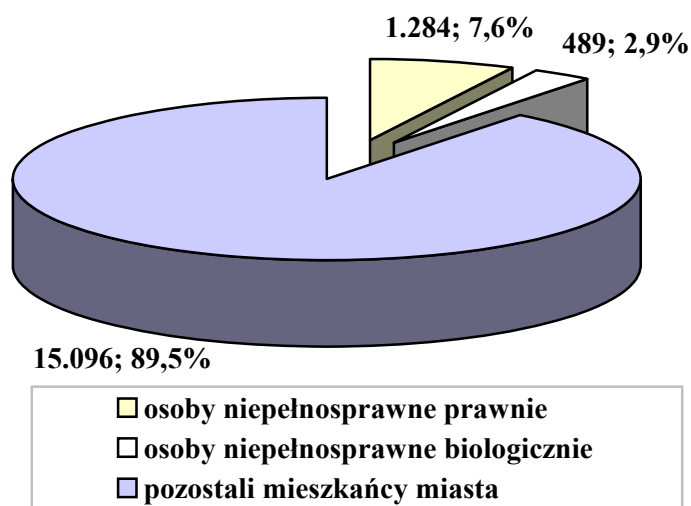
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich

dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu miasta Józefowa w ogólnej liczbie mieszkańców w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne a ludność miasta w 2002 roku

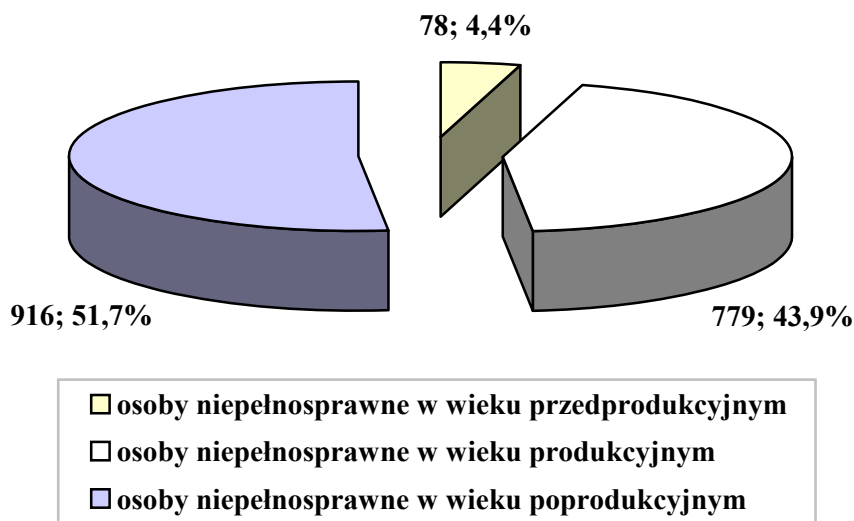

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w mieście Józefowie zamieszkiwały 1.773 osoby niepełnosprawne (w tym 795 mężczyzn i 978 kobiet), co stanowiło 10,5% ogółu mieszkańców miasta.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2007 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w mieście Józefowie skorzystało 106 rodzin liczących 197 osób i była to czwarta, co do wielkości, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się, co najwyżej, wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu miasta Józefowa według ekonomicznych grup wieku oraz strukturę ich wykształcenia w 2002 roku.

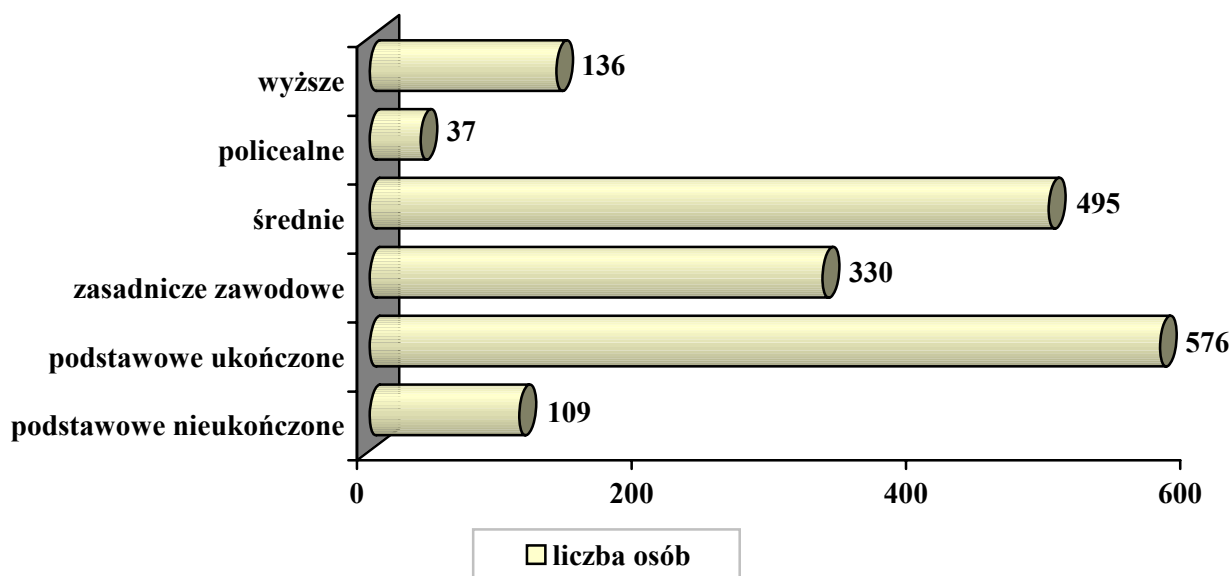
Osoby niepełnosprawne w mieście w mieście według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku blisko 44% niepełnosprawnych w mieście było w wieku produkcyjnym (779 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Jeszcze większą grupę reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym (916 osób). Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 78 osób.

Osoby niepełnosprawne w mieście w mieście w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

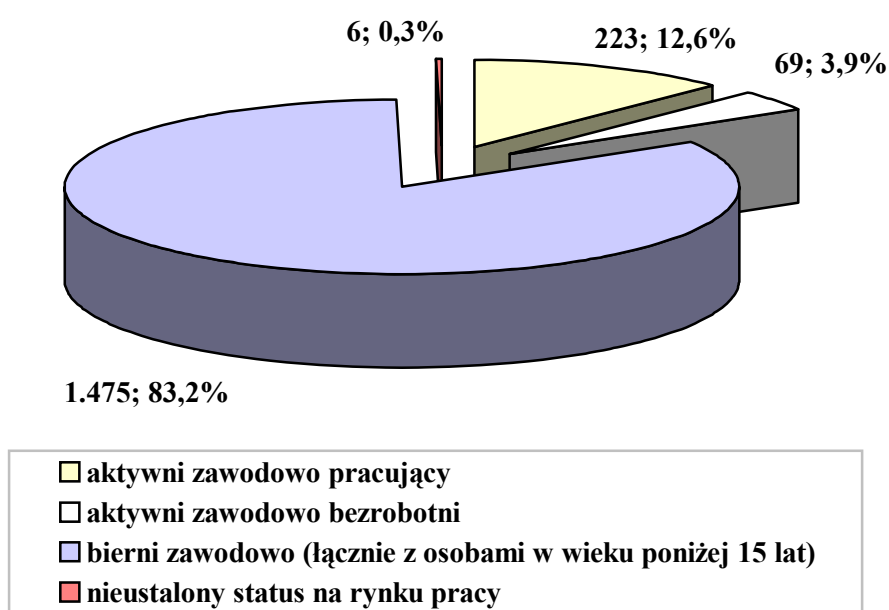
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w mieście stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 576 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni – co pokazuje powyższy wykres – są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu miasta Józefowa według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne w mieście według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w mieście była bierna zawodowo – 1.475 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 223 osoby pracujące i 69 osób pozostających bez pracy. Nieustalony status na rynku pracy miało 6 osób.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych

do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

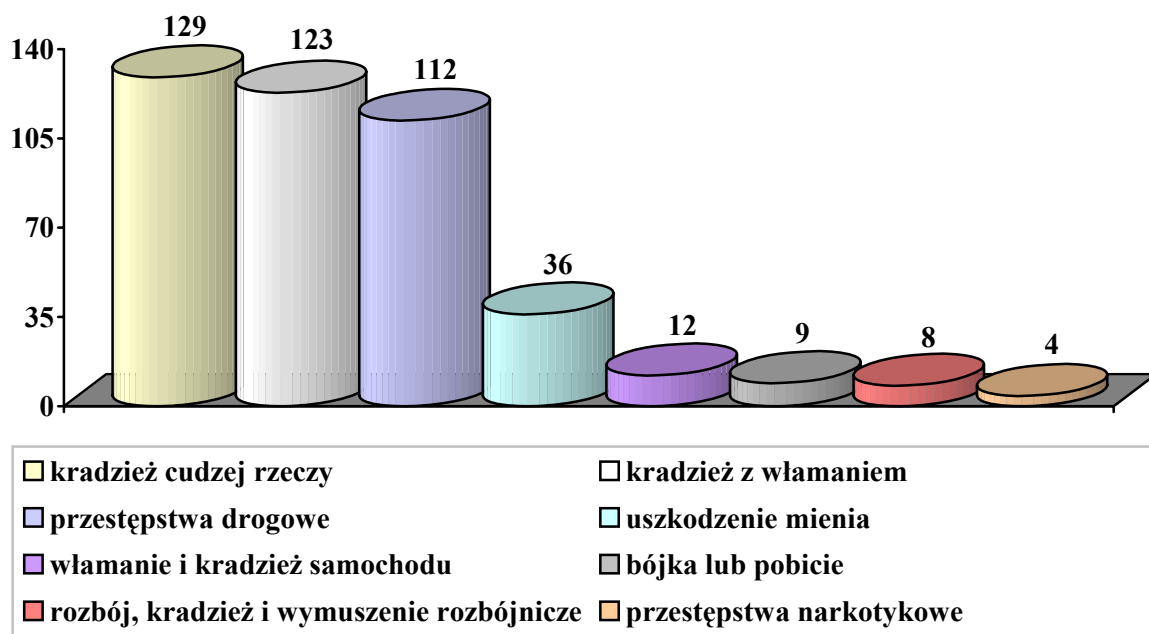
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność miasta Józefowa.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2007 roku wynika, iż na terenie miasta Józefowa stwierdzono 433 czyny o charakterze przestępczym (tj. o 91 mniej niż w roku 2006). W 2007 roku policjanci z Komisariatu Policji w Józefowie wszczęli ogółem 574 postępowania przygotowawcze, osiągając ogólną skuteczność ścigania na poziomie 50,1 % przy wykryciu 286 przestępstw. W 288 sprawach sporządzono akt oskarżenia wobec osób dorosłych oraz wobec 15 osób nieletnich sprawy skierowano do Sądu Rodzinnego i Nieletnich (w 2006 roku wszczęto 605 postępowania, osiągając skuteczność ścigania na poziomie 63,7 % przy wykryciu 416 przestępstw, co daje spadek o 13,6 %). Liczba wszczętych postępowania przygotowawczych w 2007 roku spadła o 31 w stosunku do roku 2006.

Dane szczegółowe dotyczące przestępstw stwierdzonych na terenie Józefowa w 2007 r. przedstawia poniższy wykres.

Przestępstwa stwierdzone na terenie miasta w 2007 roku

Dane Komisariatu Policji w Józefowie.

Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianymi przestępstwami na terenie miasta Józefowa w roku 2007 były kradzieże cudzej rzeczy – 129 czynów (o 11 mniej niż w 2006 r.) oraz kradzieże z włamaniem – 123 czyny (o 35 więcej niż w 2006 r.). Rejonem najbardziej zagrożonym włamaniami były południowa i północno-zachodnia strona miasta, a w tym następujące ulice: Nadwiślańska, gdzie odnotowano 6 włamań, Godebskiego (5), Graniczna (3) oraz 3-go Maja, Sobieskiego, Wawerska, Nowowiejska, Reymonta (po 2 włamania na każdej z ulic). Istotną kategorię stanowiły przestępstwa drogowe – 112 czynów (o 55 mniej niż w 2006 r.). W analizowanym okresie ujawniono 35 nietrzeźwych kierowców (tj. o 4 więcej niż w analogicznym okresie roku 2006). W kategorii nietrzeźwy rowerzysta ujawniono 56 przypadków (o 7 więcej niż w 2006 r.). W związku z powyższym należy stwierdzić, że w analizowanym okresie w stosunku do 2006 r. nastąpiła poprawa skuteczności ujawniania nietrzeźwych kierujących, a tym samym ograniczenie liczby zdarzeń drogowych i poprawa poczucia bezpieczeństwa na drogach. Ponadto odnotowano m.in. takie zdarzenia o charakterze przestępczym jak: uszkodzenie mienia – 36 czynów (o 2 mniej niż w 2006 r.), włamanie i kradzież samochodu – 12 czynów (o 7 mniej niż w 2006 r.), bójka lub pobicie – 9 czynów (o 5 więcej niż w 2006 r.), rozbój, kradzież i wymuszenie rozbójnicze – 8 czynów (o 4 mniej niż w 2006 r.) oraz przestępstwa

narkotykowe – 4 czyny (o 52 mniej niż w 2006 r.). Kradzieże, uszkodzenia mienia i pobicia występowały na terenie całego rejonu działania Komisariatu porównywalnie we wszystkich rejonach.

W 2007 roku policjanci Komisariatu Policji w Józefowie sporządzili łącznie 84 wnioski o ukaranie do Sądu Rejonowego w Otwocku V Wydziału Grodzkiego, a także nałożyli 710 grzywien w formie mandatów karnych na łączną kwotę 72.540 zł.

Należy dodać, iż policjanci ww. komisariatu podejmowali również szereg działań ukierunkowanych na ujawnianie wykroczeń z art. 43' ust. 1 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, które to wykroczenia są uciążliwe i dokuczliwe dla mieszkańców. W wyniku tych działań ujawniono 202 sprawców wykroczeń w tej kategorii.

W analizowanym okresie dzielnicowi z Komisariatu Policji w Józefowie wielokrotnie brali udział w różnego rodzaju spotkaniach z mieszkańcami swoich rejonów. Spotkania te pozwoliły na nawiązanie kontaktu i poznanie problemów, jakie występują w lokalnych społecznościach. Dzielnicowi starali się je w miarę możliwości rozwiązywać. Wiedza z takich spotkań była wykorzystywana między innymi do zmian przy planowaniu służb patrolowych, a także pozwalała na lepsze rozpoznanie środowiska przestępczego w danym rejonie służbowym.

W celu ograniczenia przestępczości wśród nieletnich, a także w celu przeciwdziałania i zwalczania zjawisk patologii społecznej wśród nieletnich, policjanci Komisariatu Policji w Józefowie kontynuowali stałą współpracę z dyrekcjami szkół na podległym terenie. Współpraca polegała na przeprowadzaniu spotkań i pogadanek z gronem pedagogicznym i uczniami szkół, w których uczestniczyli również policjanci Zespołu ds. Nieletnich i Patologii Komendy Powiatowej Policji w Otwocku. Wg danych na podległym terenie w przypadku przestępczości nieletnich problem występował w znikomym stopniu, gdyż w roku 2007 odnotowano tylko 15 czynów nieletnich na 571 przestępstw stwierdzonych, co daje 2,6% udziału nieletnich w przestępstwach stwierdzonych – wykrytych, natomiast w roku 2006 odnotowano 50 czynów nieletnich na 652 przestępstwa stwierdzone, co daje 7,7% udziału nieletnich w przestępstwach stwierdzonych – wykrytych. W związku z powyższymi danymi efekty w zakresie zwalczania i zapobiegania przestępczości i demoralizacji nieletnich uznano za zadowalające.

Problem przestępczości nieletnich został również opisany w opracowaniu Instytutu Socjologii UW: „Problemy społeczne Józefowa. Elementy diagnozy” 2008 r. Jak z niego wynika, w przeciągu pierwszych pięciu miesięcy 2008 r. (styczeń – maj) czyny karalne popełniło 24 nieletnich (w analogicznym okresie ubiegłego roku – styczeń – maj 2007 r. – czyny karalne popełniło 5 nieletnich natomiast w całym 2007 r. odnotowano 15 czynów karalnych, których sprawcami było 15 nieletnich). Tak znaczny odnotowany wzrost przestępczości wśród nieletnich może być spowodowany zarówno rzeczywistym nasileniem się zachowań przestępczych, jak i też zwiększeniem ich wykrywalności. Nie jest wykluczone, że oba zjawiska współwystępują ze sobą. Wśród czynów przestępczych odnotowanych w 2008 r. dopuszczono się m.in. jednego uszkodzenia mienia, trzech kradzieży, jednego włamania, jednego rozboju oraz jednego przestępstwa narkotykowego (posiadanie środków odurzających). W sumie nieletni popełnili 17 czynów karalnych. W analogicznym okresie 2007 r. nieletni dopuścili się 4 czynów karalnych a wśród nich: uszkodzenia mienia, przestępstwa drogowego i kradzieży. Ponadto 1 z nieletnich uczestniczył w bójce z udziałem osób dorosłych. W całym 2007 r. nieletni dopuścili się 15 czynów karalnych: przestępstwa drogowego (1 czyn, 1 osoba), bójki i pobicia (1 czyn, 3 osoby), uszkodzenia mienia (2 czyny, 3 osoby), kradzieży z włamaniem (2 czyny, 2 osoby), przestępstwa narkotykowego (posiadanie, 1 czyn, 3 osoby) oraz zaboru mienia (4 czyny, 5 osób).

W pierwszym kwartale 2008 r. odnotowano 4 przypadki nieletnich będących pod wpływem alkoholu oraz uznano 15 nieletnich za zagrożonych demoralizacją. Do tej kategorii zalicza się tych wszystkich nieletnich, którzy nie tylko zostaną zatrzymani w stanie nietrzeźwości, ale również tych, którzy palą papierosy czy też notorycznie wagarują. Szczególną grupę zagrożoną demoralizacją stanowią dzieci pochodzące z rodzin, gdzie nadużywa się alkoholu a przemoc domowa jest stałą praktyką wewnątrzrodzinnych relacji. Środkiem służącym kontroli takich rodzin są tzw. niebieskie karty, które określają stosowne procedury postępowania zarówno wobec sprawców, jak i ofiar przemocy domowej. W 2008 r. w Józefowie takich niebieskich kart założono 26. Warto odnotować, że dzieci z rodzin z niebieską kartą nie są notowane za spożywanie alkoholu, palenie itp. zachowania. Żaden z nieletnich uznany w 2008 r. za zagrożonego demoralizacją nie pochodził z rodziny z tzw. niebieską kartą. Większość notowanych nieletnich to mieszkańcy Józefowa, w przeciwieństwie do dorosłych dopuszczających się

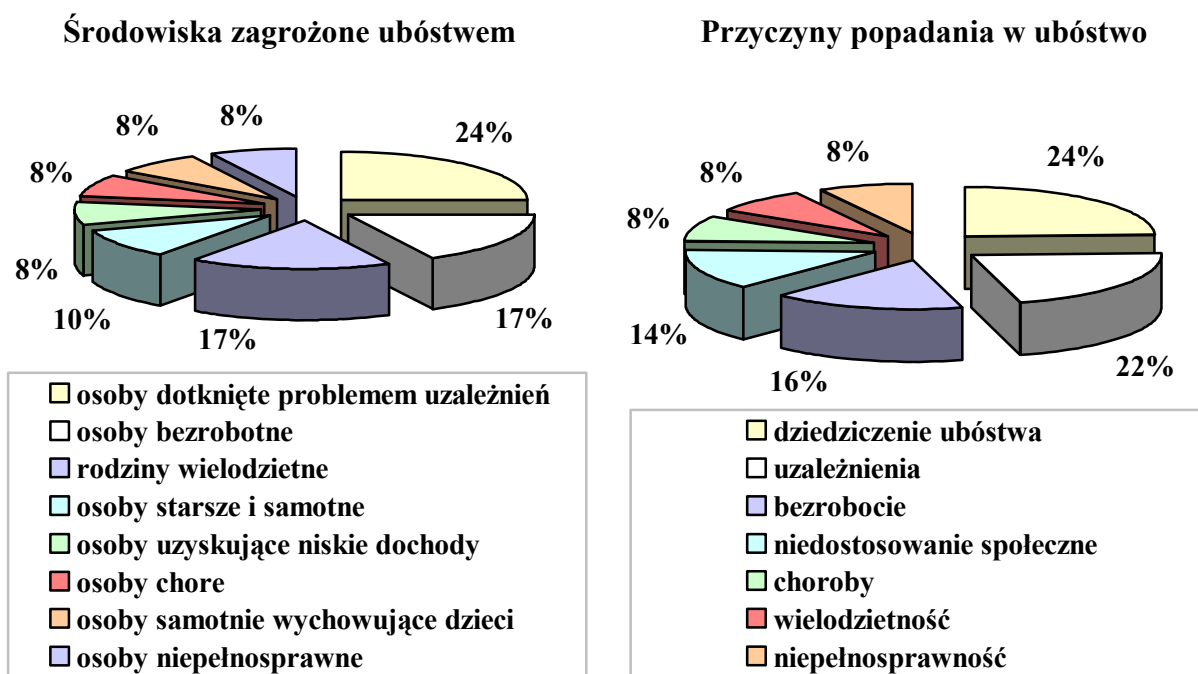
przestępstw i wykroczeń, którzy w większości należą do przyjezdnych. Warty podkreślenia jest fakt, że do chwili przeprowadzenia badań nie odnotowano w 2008 r. żadnego przypadku sprzedaży alkoholu małoletniemu.

Z informacji, jakie udało się uzyskać w trakcie badania wynika, że służby porządkowe dysponują obszerną wiedzą o rozmaitych miejscach, w których – jak stwierdził jeden z dzielnicowych – „coś się dzieje”. Przykładowo, przy ul. Cichej (róg Górnej) spotyka się młodzież pijącą alkohol i palącą papierosy. Inne wskazane przez policję miejsce to plac zabaw przy gimnazjum lub na osiedlu „Rycice”, gdzie także gromadzi się młodzież pijąca alkohol i paląca papierosy. W tym przypadku, ze względu na charakter miejsca i obecność dzieci, należałoby dołożyć starań, aby skutecznie uniemożliwić tego typu zachowania. W okresie wiosenno-letnim często odwiedzanym miejscem przez pijącą młodzież są okolice rzeki Świder. Ponadto znane są przedstawicielom organów ścigania opuszczone siedliska, jak np. dom przy ul. Obywatelskiej, w którym młodzież pije alkohol, pali papierosy i marihuanę czy też w lesie, jak przy ul. 11 Listopada czy Matejki. Z całą pewnością należy takie miejsca objąć dyskretną kontrolą. Same środki represyjne nie wystarczą, aczkolwiek są niezbędne, i powinny być stosowane wspólnie z działaniami mającymi na celu poszerzenie publicznej przestrzeni, którą młodzież chciałaby zagospodarować wedle własnego uznania – oczywiście zgodnie z obowiązującym prawem i regułami życia społecznego.

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE MIASTA

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne miasta, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MOPS-u, radnych, mieszkańców miasta. Pozwoliła ona uzyskać obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

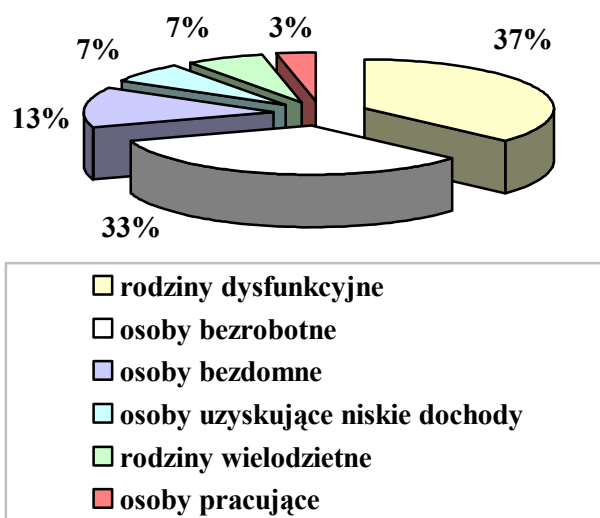

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

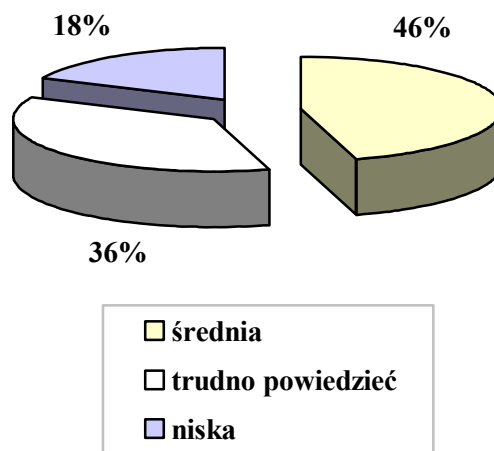
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób dotkniętych problemem uzależnień (24%), bezrobotnych i rodzin wielodzietnych (po 17%) oraz osób starszych i samotnych (10%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa ankietowani podawali dziedziczenie ubóstwa (24%), uzależnienia (22%), bezrobocie (16%) i niedostosowanie społeczne (14%).

Odpowiadając na kolejne pytania respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Środowiska zagrożone uzależnieniami

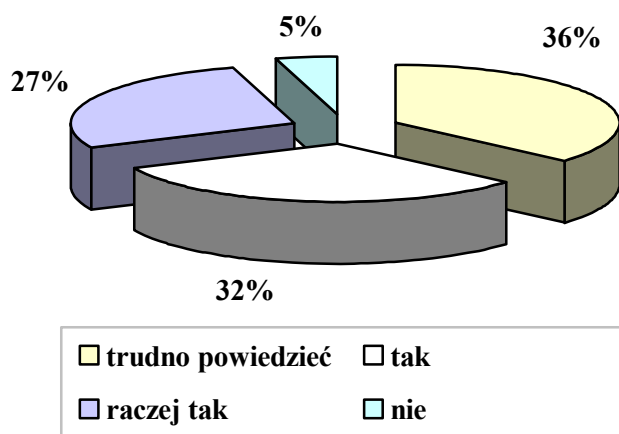
Skala problemu uzależnień

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były rodziny dysfunkcyjne (37%) oraz osoby bezrobotne (33%). Określając skalę występowania tego problemu, blisko połowa badanych (46%) oceniła ją jako średnią, 36% respondentów nie miało zdania, zaś 18% pytanych uznało ją za niską.

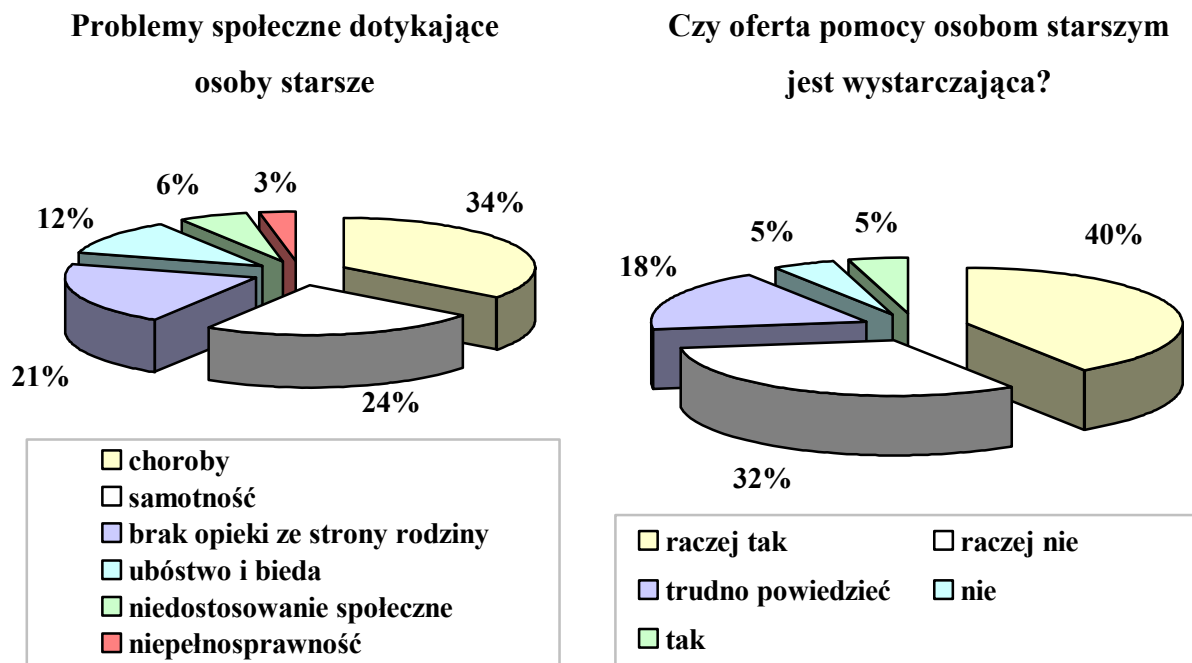
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, łącznie 59% ankietowanych stwierdziło, że jest ona wystarczająca lub raczej wystarczająca, zaś 5% pytanych było odmiennego zdania. Jednocześnie 36% respondentów nie miało sprecyzowanego stanowiska na ten temat.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

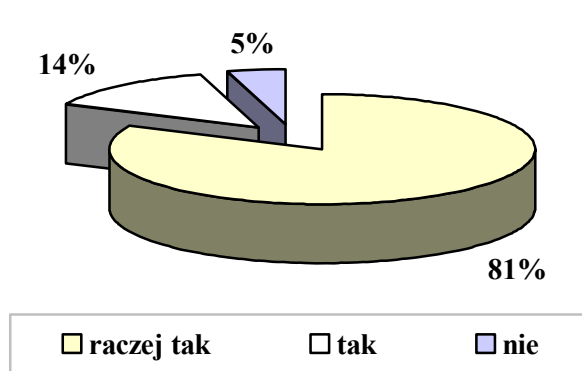

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

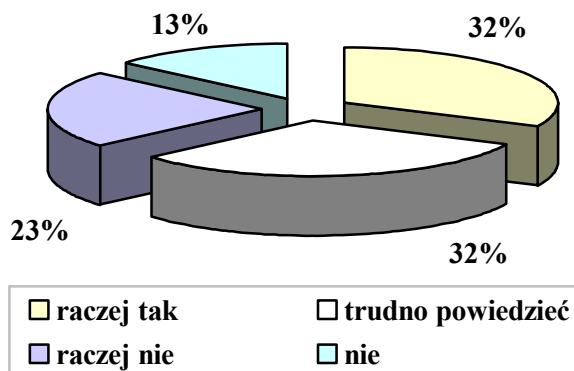
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotykające tę grupę osób podawali choroby (34%), samotność (24%) oraz brak opieki ze strony rodziny (21%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, wśród ankietowanych dominowały zdania pozytywne. Łącznie 45% badanych stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Łącznie 37% osób wyraziło odmienną opinię. Jednocześnie 18% respondentów nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

W ankiecie pytano także o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla tej grupy osób. Odpowiedzi na te pytania prezentują poniższe wykresy.

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

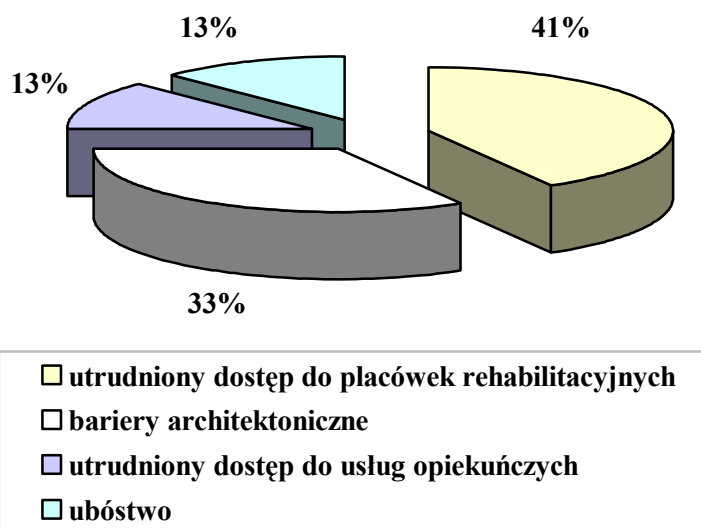

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych zdecydowana większość badanych (95%) wypowiedziała się pozytywnie, zaś 5% pytanych było odmiennego zdania. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym, to łącznie 36% ankietowanych stwierdziło, iż jest ona raczej bądź niewystarczająca, zaś 32% respondentów było odmiennego zdania. Jednocześnie 32% badanych nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Wnikając w kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawnej. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

Problemy społeczne dotyczące osoby niepełnosprawnej

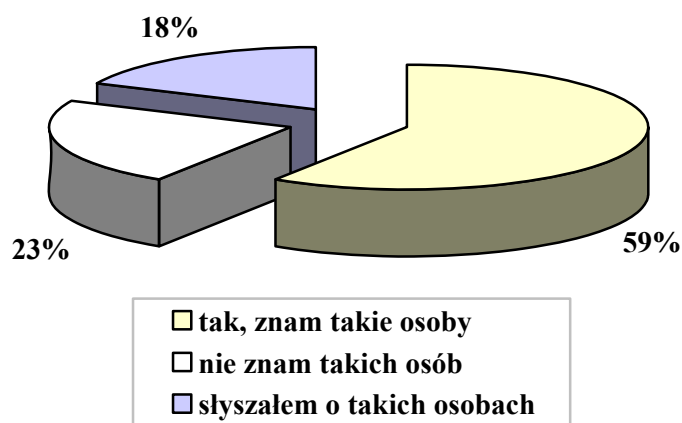

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (41%) oraz bariery architektoniczne (33%).

W ankiecie znalazło się również pytanie odnoszące się do osób chorych psychicznie zamieszkujących na terenie miasta.

Czy na terenie miasta zamieszkują osoby chore psychicznie?

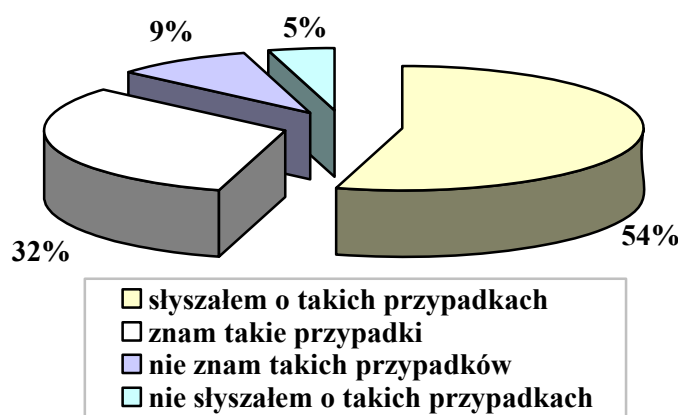

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w mieście nie jest obce większości jego mieszkańców – łącznie 77% ankietowanych stwierdziło, iż zna takie osoby bądź o nich słyszało. Jednocześnie 23% respondentów wyraziło odmienną opinię.

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiadali się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

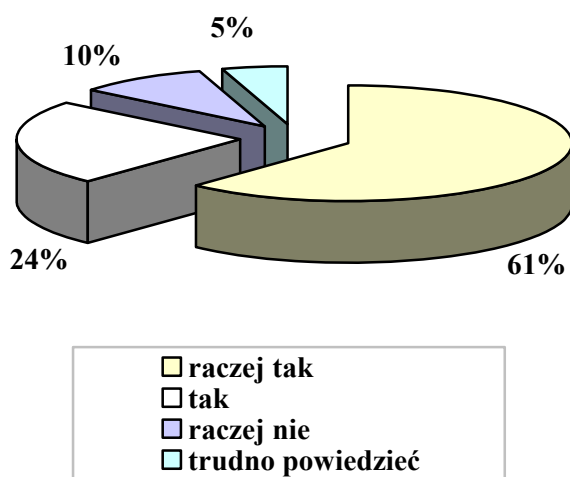

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

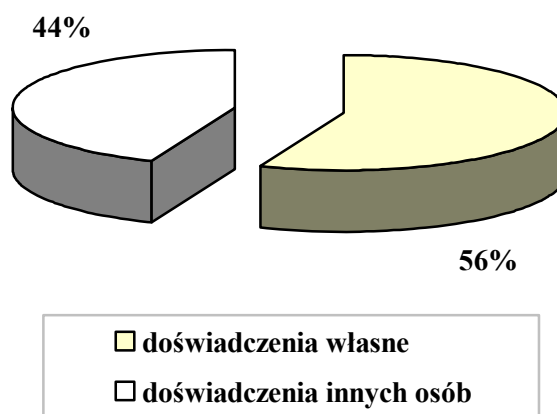
Podejmując kwestię zjawiska przemocy domowej, zdecydowana większość badanych (łącznie 86%) stwierdziła, iż słyszała o występowaniu tej patologii w mieście bądź zna takie przypadki, co należy uznać za zjawisko niezwykle niepokojące. Odmiennego zdania było zaś 14% respondentów.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie źródła swojej wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w mieście. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

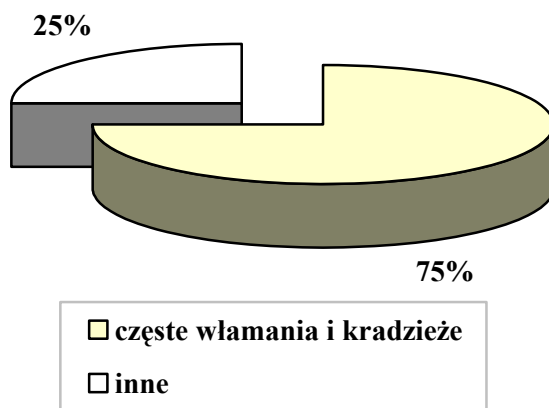

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w mieście

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Przyczyny braku bezpieczeństwa

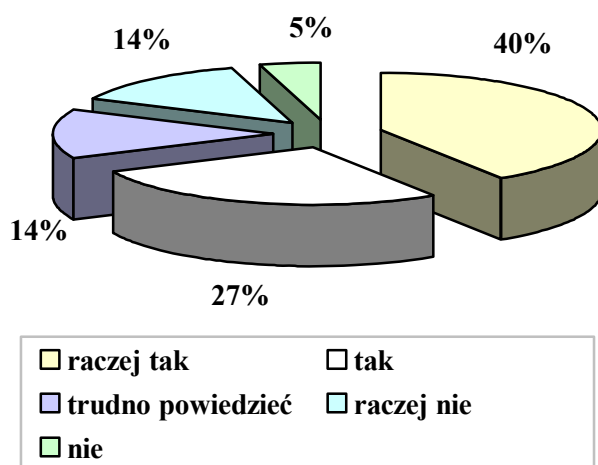
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Jeśli chodzi o kwestię poczucia bezpieczeństwa w mieście, to zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 85%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było 10% respondentów, którzy jako główne przyczyny braku bezpieczeństwa wymienili częste włamania i kradzieże. 5% ankietowanych nie miało zdania na ten temat. Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia własne (56%).

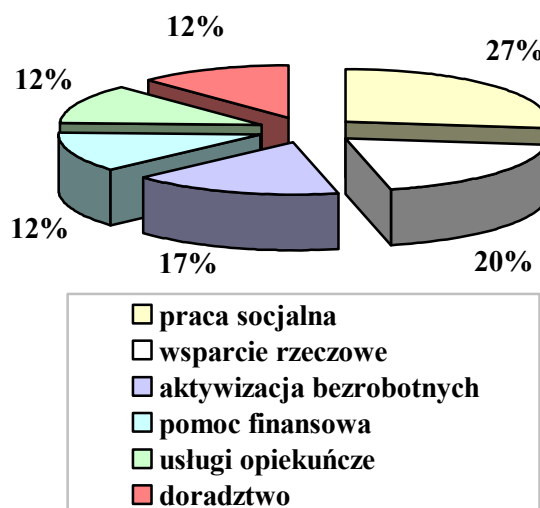
Dla porównania należy dodać, iż według badań TNS OBOP z 2006 roku, 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, a 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego Ośrodka Pomocy Społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć MOPS, oraz wypowiedzieli się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy pomoc MOPS-u jest wystarczająca?

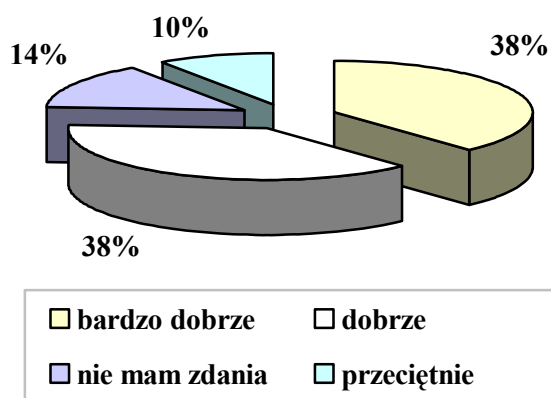

Jaką formę wsparcia powinien oferować MOPS?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ocena pracy pracowników socjalnych

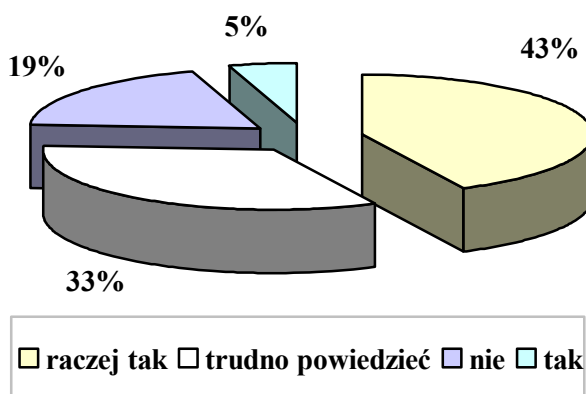

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez MOPS łącznie 67% ankietowanych stwierdziło, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca, zaś 19% zapytanych było przeciwnego zdania. 14% badanych nie sprecyzowało swojego stanowiska. W kwestii form wsparcia, jakie powinien oferować MOPS, ankietowani najczęściej wskazywali na pracę socjalną (27%), wsparcie rzeczowe (20%) oraz aktywizację bezrobotnych (17%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, łącznie 76% badanych oceniło ją dobrze lub bardzo dobrze, 10% – przeciętnie, a 14% respondentów nie miało zdania na ten temat.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie miasta organizacje pozarządowe.

Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności miasta, łącznie 48% badanych uznało, iż jest ona raczej wystarczająca bądź wystarczająca. Odmiennego zdania było 19% respondentów. Jednocześnie aż 33% ankietowanych nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska w tej sprawie.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie miasta,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- istnienie organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym, z którymi współpracują władze lokalne,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie bezrobocia długotrwałego wśród kobiet i mężczyzn,
- występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- bierność osób bezrobotnych długotrwale w podnoszeniu kwalifikacji.

Szanse

- spadek bezrobocia długotrwałego oraz zahamowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- przestrzeganie zasad partnerstwa w zakresie współpracy pomiędzy władzami miasta a organizacjami pozarządowymi,
- wzrost mobilności zawodowej.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- niewielka mobilność geograficzna,
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- dostateczna ilość środków finansowych,
- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej a przedstawicielami sektora pozarządowego,
- wsparcie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- funkcjonowanie ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- odpowiednie warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego,
- upowszechnianie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- niski poziom aktywności w poszukiwaniu przez pracowników służb społecznych środków pozabudżetowych.

Szanse

- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz dzieci i młodzieży,
- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- sprzyjająca udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży decentralizacja władzy,
- dobry poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- wystarczająca opieka medyczna w szkołach.

Zagrożenia

- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dobrze przygotowana baza lokalowa,
- funkcjonowanie bazy leczenia odwykowego,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami zajmującymi się uzależnieniami,
- włączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- wystarczające możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- dostateczny dostęp osób uzależnionych do systemu informacji o możliwych formach pomocy.

Zagrożenia

- występowanie oznak zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- dobry dostęp do domów pomocy społecznej,
- umożliwianie osobom starszym realizowania się w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie.

Słabe strony

- niewystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- niski poziom życia osób starszych,
- brak w mieście małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta,
- brak wolontariuszy udzielających wsparcia osobom starszym.

Szanse

- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- dostosowywanie standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- stabilna liczba osób samotnych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- dostosowana do osób starszych infrastruktura,
- koordynacja działań podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych,
- brak migracji ludzi młodych na inne tereny,
- wpływ postępu medycyny na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym,

- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- równomierna i wystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- dostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- dostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- pełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- brak na terenie miasta organizacji pozarządowych działających w sferze niepełnosprawności,
- słabe zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy,
- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych,
- wystarczająca liczba placówek opieki stacjonarnej oraz wystarczający zakres usług opiekuńczych i stacjonarnych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- brak działań w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,

- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej,
- posiadanie pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- dobry dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Słabe strony

- niewystarczająca baza lokalowa Ośrodka Pomocy Społecznej,
- niezgodna z wymogami ustawy o pomocy społecznej liczba pracowników socjalnych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stały dostęp do szkoleń umożliwiających kadrze pomocy społecznej doskonalenie kwalifikacji zawodowych,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niedobór specjalistów w sektorze pomocy społecznej,
- brak wykwalifikowanej kadry przygotowującej wnioski o środki unijne.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- dobra lokalizacja miasta w sąsiedztwie dużej aglomeracji miejskiej – Warszawy,
- dobra sytuacja na rynku pracy, łatwy dostęp do nowych miejsc pracy,
- dobra współpraca między instytucjami,

- łatwy dostęp do placówek specjalistycznych na terenie powiatu i Warszawy.

Słabe strony

- skromne warunki lokalowe ośrodka pomocy społecznej.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom miasta. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. M. Curie-Skłodowskiej 5/7, 05-420 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina – Miasto Józefów.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek, realizując zadania wynikające z m.in. ustawy o pomocy społecznej, koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w mieście. Ośrodek oferuje pomoc finansową i rzeczową, usługi opiekuńcze, pracę socjalną (poradnictwo, pomoc w załatwieniu spraw urzędowych itp.), aktywizację beneficjentów, dożywianie w placówkach oświatowych.

Kadrę jednostki stanowią: kierownik, pięciu pracowników socjalnych oraz jeden inny pracownik.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców miasta, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej i zdrowotnej.

4. UDZIAŁ W SZKOLENIACH KADRY ZATRUDNIONEJ W MOPS-ie:

Kadra zatrudniona w MOPS-ie uczestniczy w licznych formach doształcania i podnoszenia swoich kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia, konferencje, seminaria: „Zasady sporządzania sprawozdań budżetowych i finansowych za 2006 r. w jednostkach samorządu terytorialnego”, „Dodatki mieszkaniowe”, „Profilaktyka uzależnień dla członków Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”, „Stop przemocy w rodzinie”, „Obsługa klienta w SI „POMOST”.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Jędrus”

ul. Główna 10, 05-410 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat otwocki.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- udział w zajęciach wyrównawczych, reedukacyjnych, logopedycznych,
- terapia grupowa i indywidualna,
- możliwość korzystania z biblioteki, siłowni, Sali komputerowej.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci, które mają kłopoty w nauce i trudną sytuację materialną i rodzinną.

W 2007 r. pomocą objęto 130 podopiecznych.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- potrzeby placówki to artykuły szkolne i biurowe,
- rozwój placówki w większości zależy od wychowanków i nauczycieli.

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Słoneczna 15, 05-410 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Spółdzielnia Inwalidów „TECHNICZNA”

ul. Słoneczna 15, 05-410 Józefów.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- rehabilitacja zawodowa,
- rehabilitacja społeczna,
- rehabilitacja lecznicza,
- elementy doradztwa zawodowego.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dorosłych osób niepełnosprawnych intelektualnie i ze sprzężeniem niepełnosprawności z orzeczoną grupą umiarkowaną oraz znaczną.

W 2007 r. z pomocy skorzystało ogółem 30 osób, w tym 27 osób z powiatu otwockiego oraz 3 osoby z dzielnicy Wawer.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- doposażenie placówki w sprzęt komputerowy i rehabilitacyjny.

Ośrodek Wsparcia Dziecka i Rodziny

ul. Piłsudskiego 22, 05-410 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat otwocki.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek jest wielofunkcyjną placówką zapewniającą dziecku dzienną i całodobową opiekę, realizującą zadania przewidziane dla placówek opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z Rozp. Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 19 X 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci pozbawionych właściwej opieki rodzicielskiej kierowanych do ośrodka przez sąd rodzinny.

W placówce jest 30 miejsc.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- zgodnie z założeniami polityki społecznej i prorodzinnej powiatu otwockiego.

Świetlica Środowiskowa

ul. Piotra Skargi 24, 05-420 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Stowarzyszenie Forum Chrześcijańskie,

ul. Piotra Skargi 24, 05-420 Józefów.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Zapewnienie opieki nad dziećmi z rodzin ubogich, niezaradnych ekonomicznie i wychowawczo oraz zagrożonych patologią społeczną.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci z Józefowa oraz Michalina.

W placówce w roku szkolnym dostępnych jest 35 miejsc, a czasie wakacji – 80 miejsc.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- doposażenie w sprzęt komputerowy,
- doposażenie w sprzęt sportowy,
- poszerzenie możliwości lokalowych dla większej liczby dzieci.

Świetlica Środowiskowa

ul. Dobra, 05-420 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Stowarzyszenie Forum Chrześcijańskie,

ul. Piotra Skargi 24, 05-420 Józefów.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Zapewnienie opieki nad dziećmi z rodzin ubogich, niezaradnych ekonomicznie i wychowawczo oraz zagrożonych patologią społeczną.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do dzieci z Józefowa oraz Michalina.

W placówce w roku szkolnym dostępnych jest 35 miejsc, a czasie wakacji – 80 miejsc.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- doposażenie w sprzęt komputerowy,
- doposażenie w sprzęt sportowy,
- poszerzenie możliwości lokalowych dla większej liczby dzieci.

Pensjonat „Tadeusz”

ul. Samorządowa 15, 05-420 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Osoba prywatna.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- wynajem pokoi dla osób starszych,
- całodobowa opieka.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób wymagających całodobowej opieki.

Placówka oferuje 20 miejsc.

Miejsca Zakwaterowania dla Seniorów

ul. Brzozowa 10, 05-420 Józefów.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Osoba prywatna.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

- opieka pielęgniarstwo-lekarska.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do osób starszych wymagających opieki pielęgniarstwo-lekarskiej. Placówka oferuje 15 miejsc.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie miasta Józefowa funkcjonuje 11 organizacji pozarządowych oraz są 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Pomędzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych

korzystających z pomocy. Samorząd miasta dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecenia realizacji zadań własnych i dofinansowywania ich działalności statutowej.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są stowarzyszenia działające na terenie miasta Józefowa.

Wykaz organizacji pozarządowych działających na terenie miasta

1. Fundacja Aktywni, ul. Leśna 17, 05-420 Józefów.
2. Miejski Ludowy Klub Sportowy „Józefovia”, ul. Dolna 19, 05-420 Józefów.
3. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Józefowie, ul. Kardynała Wyszyńskiego 4, 05-420 Józefów.
4. Polski Związek Wędkarski Koło Miejskie Nr 26 w Józefowie, ul. Polna – bazar, 05-420 Józefów.
5. Stowarzyszenie Forum Chrześcijańskie, 05-420 Józefów.
6. Stowarzyszenie Uczniowski Klub Sportowy „Victoria”, 05-420 Józefów.
7. Stowarzyszenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Józefowie, 05-420 Józefów.
8. Świdermajer – Stowarzyszenie Miłośników Drewnianej Architektury Linii Otwockiej z siedzibą w Józefowie, ul. Wyszyńskiego 1, 05-420 Józefów.
9. Towarzystwo Przyjaciół Józefowa, 05-420 Józefów.
10. Związek Harcerstwa Polskiego, ul. Wyszyńskiego 1, 05-420 Józefów.
11. Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych Koło Nr 11 w Józefowie, 05-420 Józefów.

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie miasta Józefowa korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających

w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

Zespół przygotowujący dokument uznał, iż problemami, dla których w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania, są dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka.

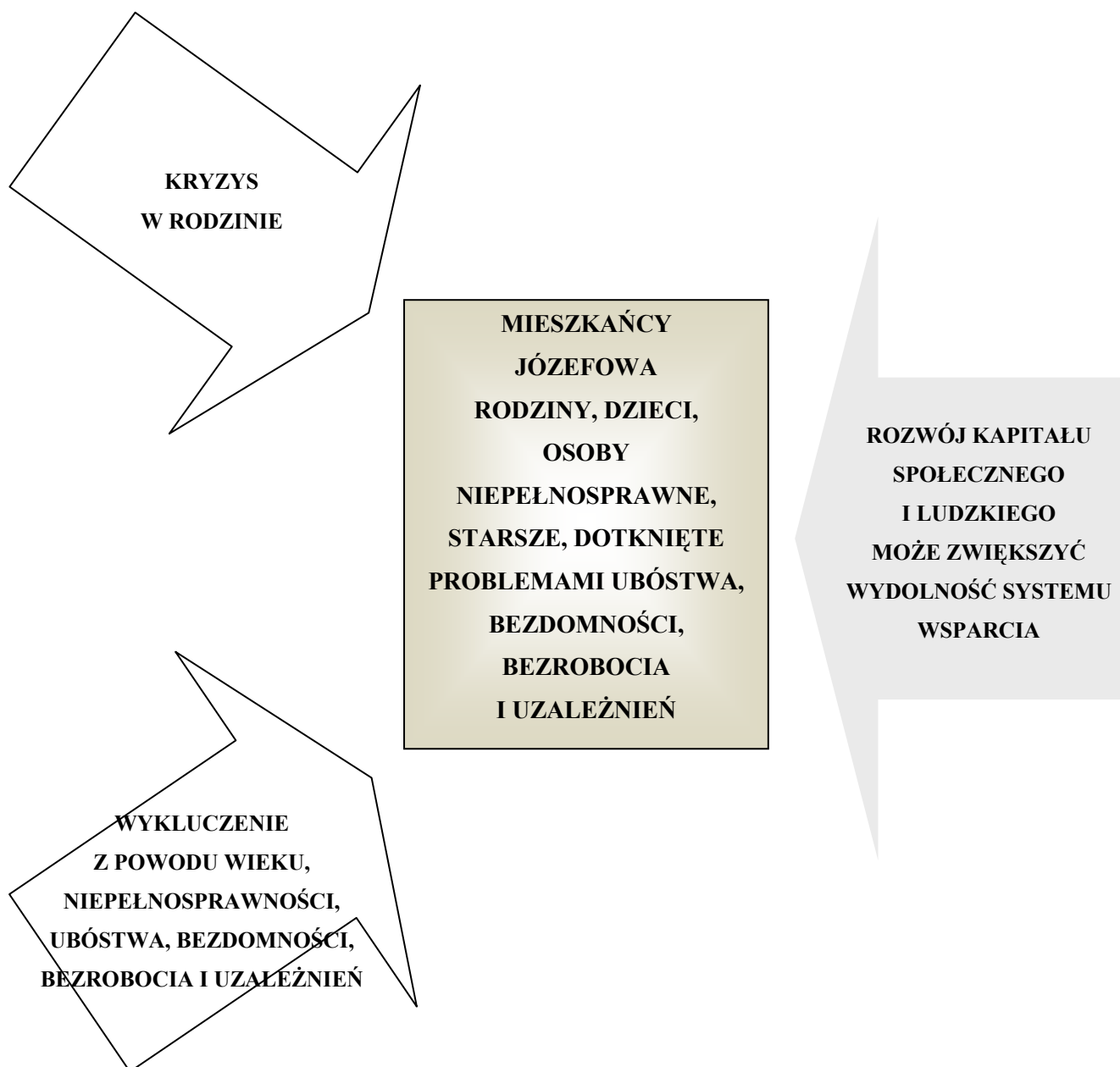
Równie istotne jest świadczenie wsparcia grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne, tj. osobom ubogim, bezdomnym, a także bezrobotnym i uzależnionym. Odpowiedniej pomocy należy także udzielić osobom starszym i niepełnosprawnym. Wraz z wiekiem nasilają się bowiem problemy zdrowotne i zwiększa się liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością.

W celu zwiększenia wydolności systemu wsparcia na terenie miasta, należy ponadto rozwijać kapitał społeczny i ludzki w środowisku lokalnym, w tym współpracę z sektorem pozarządowym, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy diagram przedstawia problemy społeczne miasta Józefowa, które należy rozwiązać w ramach lokalnej strategii.

PROBLEMY SPOŁECZNE JÓZEFOWA, KTÓRE NALEŻY ROZWIĄZAĆ W RAMACH LOKALNEJ STRATEGII

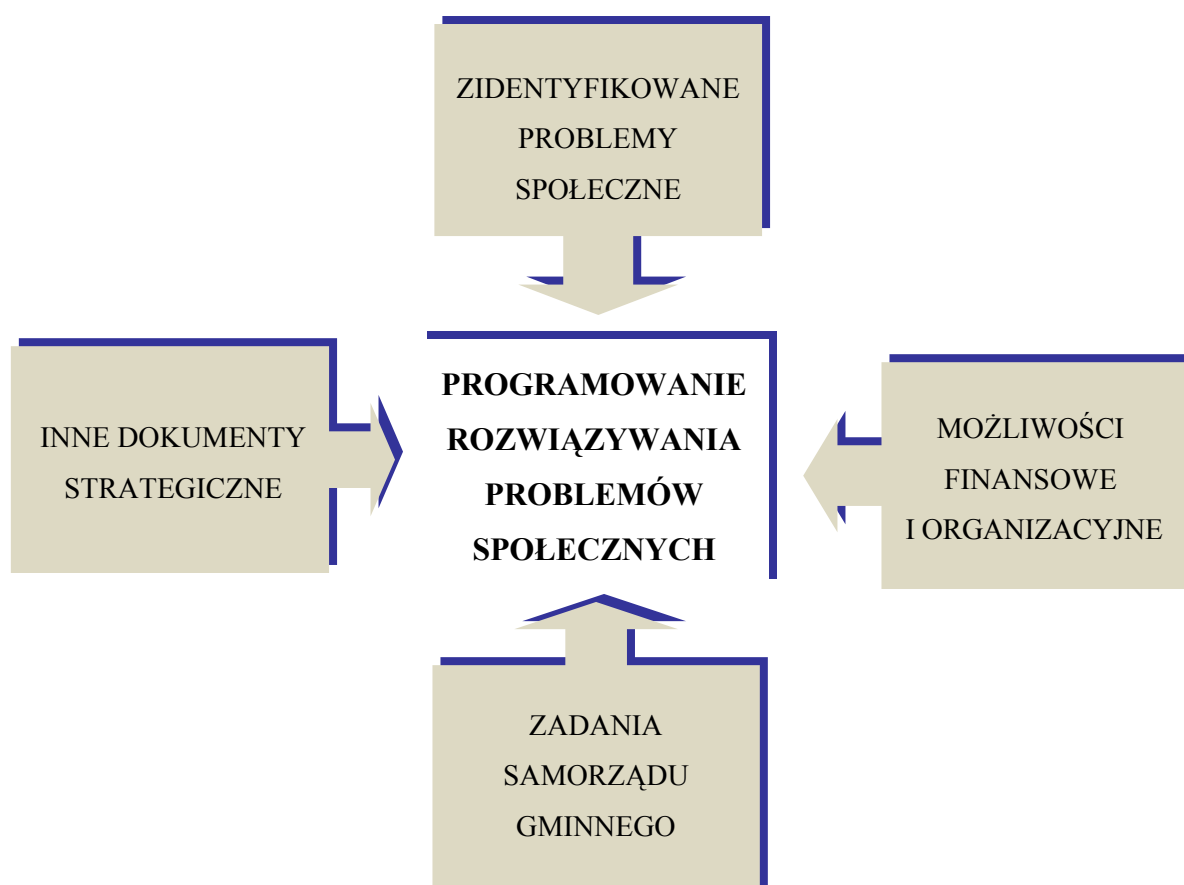

KWESTIE PIERWSZOPLANOWE – NAJWAŻNIEJSZE

KWESTIE POŚREDNIO WPŁYWAJĄCE NA ROZWIĄZYWANIE
LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Powyższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

SAMORZAD JÓZEFOWA
– W TROSCE O BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE
MIESZKAŃCÓW I POPRAWĘ KONDYCJI RODZINY

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny 1:

WSPIERANIE RODZIN BĘDĄCYCH W KRYZYSIE, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM POTRZEB DZIECI I MŁODZIEŻY

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie pozycji rodziny i dziecka w środowisku lokalnym.
2. Pomoc w likwidacji przyczyn dysfunkcji oraz wspieranie i usprawnianie systemu wsparcia dla rodziny: psychologicznego, prawnego, socjalnego.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do życia i rozwoju zgodnie z ich potrzebami i przysługującymi im prawami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Podnoszenie jakości i dostępności realizowanego systemu świadczeń rodzinnych.
2. Rozwój usług społecznych sprzyjających podniesieniu poziomu i jakości edukacji, m.in. dokształcanie kadry pedagogicznej (warsztaty, konferencje).
3. Włączenie rodziców do współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi w procesach edukacyjnych i wychowawczych m.in. poprzez: promowanie aktywnych postaw społecznych celem zwiększenia uczestnictwa rodziców w przedsięwzięciach poszczególnych placówek.
4. Tworzenie i rozwój sieci placówek edukacyjnych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży, m.in.: zwiększenie dostępności bazy już istniejącej, organizacja czasu wolnego (boiska, miejsca zabaw, kluby, zajęcia pozalekcyjne).

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Współpraca w rozwoju specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych, niewydolnych wychowawczo, a także terapii rodzinnej.
2. Wspieranie materialne rodzin z systemu pomocy społecznej.
3. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
4. Podejmowanie działań w kierunku organizacji żłobka.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci i młodzieży z rodzin ubogich:
 - organizowanie i finansowanie dożywiania w trakcie nauki w szkole,
 - zapewnienie odzieży, wyposażenia w artykuły szkolne,
 - organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego,
 - organizowanie akcji charytatywnych dla pozyskiwania środków na pomoc dzieciom.
2. Tworzenie warunków do realizacji programów socjoterapeutycznych.
3. Zwiększanie dostępności psychologów w szkołach dla dzieci i rodziców.
4. Tworzenie interdyscyplinarnych zespołów specjalistów do spraw interwencji w sytuacjach zagrażających dzieciom i młodzieży.
5. Tworzenie i wdrażanie programów w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
6. Opracowywanie i realizacja programów specjalnych na rzecz dziecka i rodziny.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Urząd Miasta oraz jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym przedszkola, szkoły, jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2:

WSPARCIE I AKTYWIZACJA GRUP ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM

Cele operacyjne:

1. Redukowanie zjawiska ubóstwa i bezdomności.
2. Tworzenie systemu wsparcia dla osób bezrobotnych w celu ich aktywizowania.
3. Budowa zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów uzależnień.
4. Wsparcie seniorów i osób niepełnosprawnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową realizowaną przez MOPS i współpracujące z nim organizacje pozarządowe.
2. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania robót publicznych, prac interwencyjnych, zatrudnienia wspieranego.
3. Systematyczne doszkadzanie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
4. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
5. Monitorowanie zjawiska bezdomności.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Rozwijanie stałej współpracy jednostek Urzędu Miasta, organizacji pozarządowych i Powiatowego Urzędu Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia.
2. Objęcie szczególną pomocą osób długotrwale bezrobotnych (poradnictwo, grupy wsparcia) oraz udzielanie im wsparcia w zmianie kwalifikacji, kształceniu, w szczególności poprzez zapewnienie dostępu do odpowiednich źródeł informacji.
3. Tworzenie sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, m.in. poprzez opracowanie i wdrożenie systemu dogodnych ulg podatkowych z tytułu podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej.
4. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego.
5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia, w szczególności wśród kobiet i osób długotrwale bezrobotnych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Monitorowanie problemu uzależnień na terenie miasta.
2. Prowadzenie działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych.
3. Promowanie zmiany zachowań i postaw mieszkańców wobec używek.
4. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej w stosunku do osób łamiących prawo w tym zakresie.
5. Budowa międzyinstytucjonalnych koalicji służących rozwiązywaniu kwestii uzależnień.
6. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym w zakresie nowoczesnych strategii i metod oraz wzmocnienie efektów leczenia.
7. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom w rodzinach dotkniętych problemem uzależnień:

- systematyczna diagnoza problemu,
- rozwój i wdrażanie procedury niebieskiej karty,
- działania interwencyjne dla ofiar przemocy,
- wdrażanie programów pracy ze sprawcami przemocy,
- wspieranie działań na rzecz ograniczania przemocy domowej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców miasta w wieku poprodukcyjnym.
2. Rozwijanie systemu pomocy seniorom w ich środowisku zamieszkania.
3. Doradztwo i zachęcanie do rozwoju małych form pomocy dla osób starych takich, jak dzienne ośrodki wsparcia.
4. Szkolenie profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową.
5. Współpraca z jednostkami ochrony zdrowia w zakresie rozszerzenia oferty pielęgnacyjno-opiekuńczej.
6. Promowanie wartości uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym.
7. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów dla osób starszych.
8. Aktywizacja osób przechodzących na emeryturę – tworzenie warunków uczestnictwa tych osób w kulturze i wypoczynku.
9. Upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz dostępnych formach pomocy za pośrednictwem Internetu i mediów lokalnych (prasa, radio, telewizja kablowa).
10. Podnoszenie jakości usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
11. Inwentaryzacja istniejących barier architektonicznych na terenie miasta.
12. Rozbudowa infrastruktury socjalnej dla seniorów i niepełnosprawnych.
13. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym aktywnego udziału w działalności sportowej, kulturalnej i zawodowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Urząd Miasta oraz jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym szkoły, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego, Policja.

Cel strategiczny 3:

PARTNERSTWO NA RZECZ ROZWOJU WSPÓLPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej.
2. Diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych.
3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

1. Wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalisty działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej osób ubogich i wykluczonych społecznie.
2. Systematyczne doszkadzanie pracowników socjalnych.
3. Motywowanie pracowników socjalnych do zdobycia specjalizacji w zawodzie.
4. Zwiększenie możliwości komunikacyjnych i informacyjnych, m.in. poprzez stronę internetową ośrodka pomocy społecznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy; mobilizowanie organizacji pozarządowych do podjęcia lub wzmożenia działalności na rzecz społeczności lokalnej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

1. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi.
2. Rozwój wolontariatu – podjęcie działań w kierunku utworzenia centrum wolontariatu.
3. Wsparcie postaw obywatelskich (system bezpłatnej informacji, poradnictwa obywatelskiego i pomocy prawnej), wsparcie lokalnych inicjatyw obywatelskich.
4. Zwiększenie koordynacji współdziałania z organizacjami pozarządowymi.
5. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.
6. Zwiększenie koordynacji działań organizacji pozarządowych już działających na terenie miasta poprzez: systematyczny przepływ informacji o podejmowanych inicjatywach, regularne spotkania, wymianę doświadczeń.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miasta i Urząd Miasta oraz jednostki organizacyjne samorządu miejskiego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł

korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

1. W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,

- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiągniętych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które

Rada Miasta rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miasta stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądaných cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

3.3.4. PROPONOWANE PROJEKTY – BANK POMYSŁÓW

Prezentowane projekty powstały w trakcie prac nad dokumentem strategicznym i przedstawiamy je na zasadzie „banku pomysłów”, tzn. ich realizacja jest wskazana, ale możliwa będzie dopiero wtedy, gdy wnioskodawcy projektów pozyskają na nie środki finansowe. Należy dodać, że zaproszenie do budowania projektów przekazano organizacjom pozarządowym i instytucjom miasta działającym w obszarze polityki społecznej.

PROJEKT 1.

„NARKOTYKI – niebezpieczeństwo XXI wieku.”

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Olofa Palmego,
ul. Mickiewicza 11, 05-420 Józefów.

WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA WNIOSKODAWCY W REALIZACJI ZADAŃ

Szkolenia dla rodziców organizowane głównie przez pedagogów i psychologa szkolnego, a także przy współpracy z Małopolskim Centrum Profilaktyki.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Olofa Palmego,
ul. Mickiewicza 11, 05-420 Józefów.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Profilaktyka uzależnień.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- rodzice potrafią rozpoznać działanie poszczególnych narkotyków (głównie tych najłatwiej dostępnych dla dzieci) oraz symptomy wskazujące, że ich dziecko może sięgać po narkotyki,
- rodzice wiedzą, w jaki sposób postępować z dzieckiem, które sięgnęło po narkotyki,

- rodzice znają miejsca i instytucje pomagające rodzinom z tym problemem.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Rodzice uczniów Szkoły Podstawowej Nr 1 i Nr 2 oraz Gimnazjum Nr 1 w Józefowie.

ZAKRES PROJEKTU

1. Część edukacyjna: rozpoznawanie działania narkotyków na dziecko, rozpoznawanie używek.
2. Nauka zachowań w stosunku do dziecka z problemem.
3. Część informacyjna: placówki pomagające rodzinom z problemem uzależnień.
4. Część ewaluacyjna: wypełnienie ankiety po zakończeniu zajęć przez rodziców biorących udział w szkoleniu.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Warszawski Instytut Profilaktyki.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- wynagrodzenie dla prowadzących szkolenie,
- materiały edukacyjne: ulotki, materiały informacyjne z tematyką dotyczącą szkolenia,
- materiały dodatkowe: zaproszenia imienne dla rodziców zgłaszających zainteresowanie tematyką (ankieta przeprowadzona w szkołach na pierwszym zebraniu z rodzicami) oraz plakaty informacyjne.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

- 1 spotkanie ok. 2 godzin (po godz. 17.00).

PROJEKT 2.

Kurs tańca.

WNIOSKODAWCA PROJEKTU

Krzysztof Kurach – pracownik socjalny Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii „Jędrus”,
ul. Główna 10, 05-410 Józefów.

MIEJSCE REALIZACJI PROJEKTU

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „Jędrus”,
ul. Główna 10, 05-410 Józefów.

CEL STRATEGICZNY PROJEKTU

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży – stworzenie grupy tanecznej reprezentującej miasto.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Czas na przygotowanie projektu od 6 miesięcy do roku.

BENEFICJENCI PROJEKTU

Dzieci młodzież. Spodziewane korzyści: osiągnięcie sprawności fizycznej itp.

ZAKRES PROJEKTU

Kurs w etapach:

- początkujący;
- średnio zaawansowany;
- zaawansowany.

PARTNERZY REALIZUJĄCY PROJEKT

Wszyscy, którzy wspomogą projekt finansowo.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO URUCHOMIENIA PROJEKTU

- Zdobyć środki finansowe.

ŚRODKI NIEZBĘDNE DO FUNKCJONOWANIA PROJEKTU

- Szacowany koszt – 1.500 zł miesięcznie x 12 miesięcy.

CZAS REALIZACJI PROJEKTU

Czas na uruchomienie projektu – dopiero wtedy, gdy znajdą się środki finansowe na opłacenie kursu na cały rok.

Efekt uzależniony od postępów dzieci.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- *Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- *Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- *Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.